

Īpašais ziņojums

Ārvalstu tiešo ieguldījumu izvērtēšana Eiropas Savienībā:

sperti pirmie soļi, taču joprojām pastāv nozīmīgi
ierobežojumi, kas neļauj efektīvi mazināt drošības
un sabiedriskās kārtības riskus



EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Saturs

	Punkts
Kopsavilkums	I–IX
Ievads	01–18
Regulas darbības joma un mērķi	10–14
Galvenie dalībnieki un ĀTI izvērtēšanas process Eiropas Savienībā	15–18
Revīzijas tvēruma un pieeja	19–23
Apsvērumi	24–57
ĀTI izvērtēšanas regulējums stiprina sadarbību, tomēr tā ierobežojumi mazina efektivitāti	24–29
Sperts pirmais solis ĀTI izvērtēšanā un sadarbībā, tomēr joprojām pastāv objektīvi ierobežojumi	26–28
Regulā nav skaidri definēti galvenie jēdzieni un nav paredzēta atgriezeniskā saikne	29
Regulējuma efektivitāti negatīvi ietekmē atbilstības novērtējuma trūkums un atšķirības dalībvalstu ĀTI izvērtēšanas mehānismos	30–40
Nav Komisijas novērtējuma, kas nodrošinātu, ka izvērtēšanas mehānismi atbilst Regulā noteiktajiem standartiem	32
Būtiskas atšķirības starp dalībvalstu ĀTI izvērtēšanas mehānismiem mazina regulējuma efektivitāti	33–35
Neatbilstīgu lietu paziņošana un informācijas trūkums par riska profiliem paziņojumos mazina regulējuma efektivitāti un lietderību	36–40
Komisijas atzinumi sniedz pievienoto vērtību, taču tās novērtējumi un ieteikumi dažkārt nav pietiekami izstrādāti	41–50
Komisijas riska novērtējums ir vērtīgs, tomēr Komisijai ir ierobežota piekļuve datiem par atsevišķiem ieguldītāju profiliem	44–46
Nepilnības riska elementu iespējamības un ietekmes novērtējumā augsta riska lietās	47
Komisijas ieteikumi daļēji efektīvi palīdz novērst konstatētos riskus	48–50

Piemēroti operatīvie instrumenti un resursi ir nodrošināti, tomēr ziņošana nav pietiekami mērķtiecīga	51–57
Komisija ir ieviesusi piemērotus instrumentus un resursus, lai atbalstītu sadarbības mehānisma īstenošanu	52–56
Komisijas gada ziņojumos nav pievērsta pietiekama uzmanība apzinātajiem riskiem un kopīgām pieejām to novēršanai	57
Secinājumi un ieteikumi	58–66
Pielikumi	
I pielikums. Salīdzinājums starp ES un ASV izvērtēšanas regulējumu	
Saīsinājumi	
Glosārijs	
Komisijas atbildes	
Laika grafiks	
Revīzijas darba grupa	

Kopsavilkums

I ES 2020. gadā izveidoja regulējumu ārvalstu tiešo ieguldījumu izvērtēšanai. Ar Regulu (ES) 2019/452 ("Regula") izveido regulējumu ārvalstu tiešo ieguldījumu izvērtēšanai, ko veic dalībvalstis, un sadarbības mehānismu starp ES dalībvalstīm un Eiropas Komisiju nolūkā novērtēt un potenciāli ierobežot tādus ārvalstu tiešos ieguldījumus, kas var apdraudēt drošību vai sabiedrisko kārtību Eiropas Savienībā vai tās dalībvalstīs.

II Regulas mērķis ir nodrošināt koordinētu pieeju ārvalstu tiešo ieguldījumu izvērtēšanai stratēģiskās nozarēs, kas ir izšķirošas ES ekonomikas drošībai un darbībai. Ārvalstu tiešie ieguldījumi Eiropas Savienībā 2021. gadā sasniedza aptuveni 117 miljardus EUR ienākošo plūsmu izteiksmē (8 % no pasaules līmeņa). Regulā paredzēts sadarbības mehānisms, kurā ņemta vērā ES dimensija ārvalstu tiešo ieguldījumu lietās, kuras izskata valsts līmenī, apzinot to pārrobežu ietekmi, un tā pievēršas drošības un sabiedriskās kārtības riskiem, kas apdraud ES projektus un programmas. Regulā arī atzīts, ka daži ārvalstu ieguldījumi var ietekmēt kritisko infrastruktūru, tehnoloģijas vai sensitīvu informāciju, un tā cenšas aizsargāt ES intereses šajās jomās.

III Šīs revīzijas galvenais mērķis bija novērtēt, vai ES regulējums ārvalstu tiešo ieguldījumu izvērtēšanai (tostarp sadarbības mehānisms) efektīvi un lietderīgi risina drošības un sabiedriskās kārtības riskus. Mēs pārbaudījām gan tā struktūru, gan īstenošanu, ko veic Komisija, pārbaudījām dalībvalstu paziņoto un Komisijas novērtēto lietu reprezentatīvu izlasi un visus atzinumus, ko Komisija sniegusi laikposmā no 2020. līdz 2022. gadam. Revīzijas tvērumā nebija iekļauti dalībvalstu izvērtēšanas tiesību akti un lēmumi.

IV Kopumā mēs secinām, ka Komisija ir veikusi atbilstošus pasākumus, lai izveidotu un īstenotu regulējumu ārvalstu tiešo ieguldījumu izvērtēšanai Eiropas Savienībā. Tomēr visā Eiropas Savienībā joprojām pastāv nozīmīgi ierobežojumi, kas mazina sistēmas efektivitāti un lietderību attiecībā uz drošības un sabiedriskās kārtības risku novēršanu. Sešās dalībvalstīs nav izvērtēšanas mehānisma, un pastāv atšķirības darbības jomas, tvēruma, kritiski svarīgu nozaru definēšanas un galveno jēdzienu izpratnes ziņā. Tas rada vairākas "aklās zonas", kas apdraud visas ES efektīvu aizsardzību. Arī Komisijas novērtējumi un ieteikumi ir jāuzlabo.

V Konkrēti, attiecībā uz drošības un sabiedriskās kārtības apdraudējumu novēršanu ES līmenī pašreizējais regulējums ir daļēji piemērots. Zināmā mērā sadarbība sniedza dalībvalstīm informāciju par ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem, kas tiek izvērtēti, un deva tām iespēju paust bažas un vajadzības gadījumā tās kopīgi risināt. Tomēr tas, ka Regulas koncepcija ir drīzāk atļaujoša, nevis saskaņojoša, rada objektīvus ierobežojumus efektīvai risku identificēšanai un vienotai izvērtēšanai. Regulā nav pietiekami skaidru noteikumu, kas nodrošinātu, ka galvenie jēdzieni vienmēr tiek konsekventi interpretēti un salīdzināmi noteikumi tiek piemēroti salīdzināmās situācijās ar galīgo mērķi izvairīties no nepamatotiem ierobežojumiem kapitāla brīvai aprītei un tiesībām veikt uzņēmējdarbību (piemēram, attiecībā uz ārvalstu ieguldītāju ieguldījumiem ES iekšienē, ārvalstu netiešo ieguldījumu iekļaušanu un portfeļa ieguldījumu izslēgšanu).

VI Mēs arī konstatējam, ka pastāv nozīmīgas atšķirības starp dalībvalstu izvērtēšanas mehānismiem un ka Komisija nav pabeigusi nekādu oficiālu novērtējumu par to atbilstību Regulā paredzētajiem minimālajiem nosacījumiem. Dalībvalstis nesniedz nekādus sākotnējos atbilstības un riska novērtējumus par lietām, kuras tās paziņo. Tas rada lielu skaitu zema riska vai neatbilstīgu lietu, kas pārslogo sadarbības mehānismu.

VII Mēs konstatējam, ka sadarbības mehānisms un jo īpaši Komisijas veiktais atbilstības un riska novērtējums līdz ar tās atzinumu un saistīto ieteikumu kvalitāti daļēji efektīvi mazina riskus, kurus rada ārvalstu tiešie ieguldījumi ES līmenī. Lai gan novērtējumos riski ir identificēti un tiek veicināta tālredzīga domāšana par iespējamām vajadzīgām vietām, Komisijas novērtējumos un ieteikumu aspektos mēs konstatējam problēmas, kas var apgrūtināt izpildāmību vai neatbilst tirgus ekonomikas videi.

VIII Mēs konstatējam, ka Komisija ir ieviesusi piemērotus operatīvos rīkus, IT sistēmas un resursus, lai savlaicīgi tiktu galā ar pašreiz izskatāmo lietu skaitu, kas izriet no sadarbības mehānisma, un paveiktu to Regulā noteiktajos īsajos termiņos. Tā ir arī sagatavojusi savus gada ziņojumus, kā prasīts Regulā. Tomēr mēs konstatējam, ka šajās funkcijās ir iespējami uzlabojumi nolūkā mērķtiecīgāk pievērsties ES līmenī svarīgiem sistēmiskiem jautājumiem un pieejām. Konkrētāk, Regulā nav prasīts, lai dalībvalstis sniegtu atgriezenisko saikni par saviem izvērtēšanas lēmumiem. Tas ļautu Komisijai uzraudzīt izvērtēšanas regulējuma efektivitāti un ziņot par to.

IX Ņemot vērā iepriekš minēto, mēs iesakām Komisijai:

- 1) ierosināt nepieciešamos grozījumus Regulā, lai stiprinātu ES ārvalstu tiešo ieguldījumu izvērtēšanas regulējumu, precizējot regulējuma galvenos jēdzienus un izvairoties no pašreizējām aklajām zonām un neefektivitātes;
- 2) novērtēt valstu izvērtēšanas mehānismu atbilstību regulatīvajiem standartiem un racionalizēt dažas prakses, piemēram, iepriekšējas izvērtēšanas un saskaņošanas kritērijus, termiņus un procesus visos dalībvalstu izvērtēšanas mehānismos;
- 3) uzlabot sadarbības mehānismu un Komisijas novērtējumus, lai labāk pamatotu riska mazināšanas pasākumus attiecībā uz augsta riska lietām; un
- 4) uzlabot ziņošanas procesu.

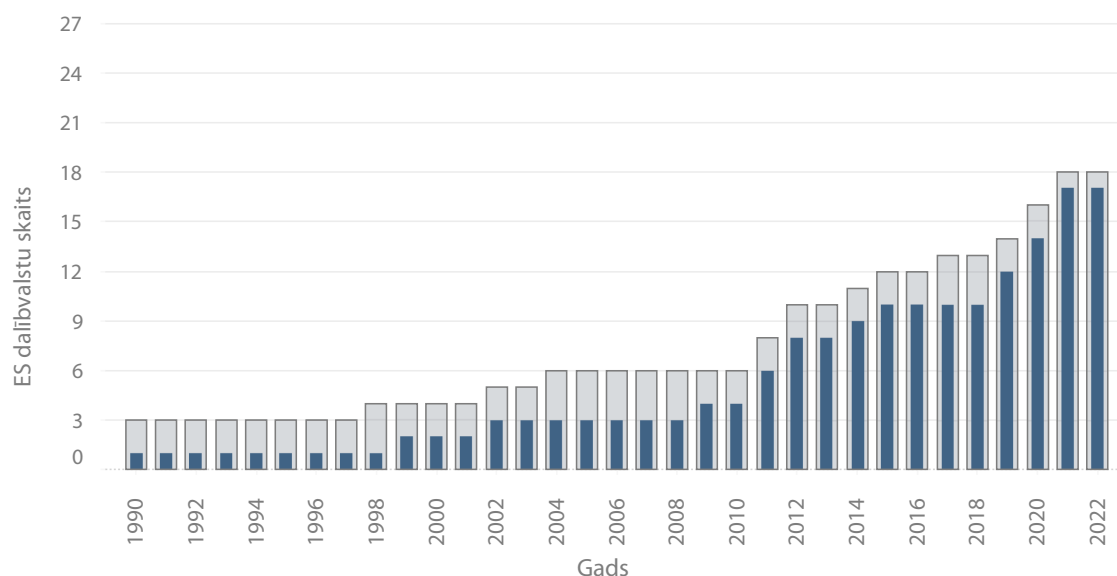
Ievads

01 Atvērtība ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem (ĀTI) ir bijusi un joprojām ir viens no iekšējā tirgus pamatprincipiem. ES līgumos¹ ir noteikts, ka kopējā tirdzniecības politika veicina pasaules tirdzniecības harmonisku attīstību, starptautiskās tirdzniecības un ārvalstu tiešo ieguldījumu ierobežojumu pakāpenisku atcelšanu, kā arī muitas un citu šķēršļu mazināšanu. Tomēr priekšstati ir mainījušies, jo ir bažas par savstarpīguma trūkumu un jauno ģeopolitisko vidi, tostarp pieaug izpratne par vāmajām vietām, kas izriet no ES atkarības jomām.

02 Saskaņā ar globālajām norisēm ES dalībvalstis un ES ir veikušas pasākumus, lai sevi labāk aizsargātu pret iespējamiem apdraudējumiem, kas saistīti ar ĀTI. **1. attēlā** ir sniegts apkopojums par to dalībvalstu skaita pieaugumu, kurās ir izvērtēšanas mehānismi (sk. arī **06.** punktu).

¹ LESD, 206. pants.

1. attēls. Ieguldījumu izvērtēšanas mehānismu skaita pieaugums ES dalībvalstīs 1990.–2022. gadā



Apzīmējumi

- ES dalībvalstis, kurām ir starpnozaru vai daudznozaru ieguldījumu izvērtēšanas mehānisms
- ES dalībvalstis, kurām ir ieguldījumu izvērtēšanas mehānisms, kas attiecas tikai uz šaurām nozarēm

Piezīme. Dati par 2022. gadu, stāvoklis 2022. gada 30. jūnijā. Prognozes, kuru pamatā ir publiski valdības paziņojumi vai informācija, kas iegūta šā pētījuma kontekstā veiktajās intervijās ar dalībvalstu iestādēm. Jēdziens "jebkurš ieguldījumu izvērtēšanas mehānisms" ietver izvērtēšanas vai pārbaudes mehānismus, kuru darbības joma attiecas tikai uz vienu nozari.

© ESAO, *Framework for Screening Foreign Direct Investment into the EU – Assessing effectiveness and efficiency*, 2022. gads.

03 Ārvalstu tiešie ieguldījumi (ĀTI) ir jebkāda veida ieguldījumi, kurus ārvalstu ieguldītājs veic ar mērķi izveidot vai saglabāt stabilas un tiešas saiknes starp ārvalstu ieguldītāju un uzņēmēju vai uzņēmumu, kam kapitāls ir darīts pieejams saimnieciskas darbības veikšanai kādā dalībvalstī, tostarp ieguldījumi, kuri nodrošina faktisku dalību tāda uzņēmuma pārvaldībā vai kontrolē, kas veic saimniecisku darbību². Ārvalstu ieguldītājs ir fiziska persona vai trešās valsts privāts vai publisks uzņēmums (t. i., ārpus Eiropas Savienības).

² Regula (ES) 2019/452, 2. panta 1. punkts.

04 ES ienākošie ārvalstu tiešie ieguldījumi 2021. gadā bija 117 miljardu EUR vērtībā, kas ir 8 % no pasaules līmeņa³. ĀTI tiek plaši uzskatīti par labvēlīgiem uzņēmējvalstu un izcelsmes valstu ekonomikai un uzņēmumiem, kas veic ieguldījumus. Tie, piemēram, var veicināt izaugsmi un inovāciju uzņēmējvalstīs, sekmēt kvalitatīvu darbvietu radīšanu un cilvēkkapitāla attīstību, paaugstināt dzīves līmeni un palīdzēt izplatīt labu praksi vadības un atbildīgas uzņēmējdarbības jomā.

05 Tomēr ar ĀTI saistītie riski ir kļuvuši nopietnāki, jo īpaši gadījumos, kas attiecas uz stratēģisko autonomiju un aktīviem (piemēram, kodolspēkstacijām vai ostām), sensitīvām nozarēm (piemēram, tādām, kas saistītas ar tādiem kritiski svarīgiem aizsardzības resursiem kā pusvadītāji vai divējāda lietojuma mikroshēmas) vai sensitīvas tehnoloģijas nodošanu trešai valstij, kuras stratēģiskie nodomi nesaskan ar ES interesēm. **1. izcēlumā** ir sniegts kopsavilkums par galvenajiem faktoriem, kas ietekmē drošību un sabiedrisko kārtību un kas uzskaitīti **Regulas (ES) 2019/452** 4. pantā. Tālāk **2. izcēlumā** ir sniegts potenciāli kaitējoša ĀTI piemērs.

³ Otrais gada ziņojums par ārvalstu tiešo ieguldījumu Savienībā izvērtēšanu, SWD(2022) 219 final, COM(2022) 433 final, 2. lpp.

1. izcēlums

Galvenie faktori, kas ietekmē drošību un sabiedrisko kārtību un kas uzskaitīti Regulas (ES) 2019/452 4. pantā

Regulā nav definēti termini “**drošība**” vai “**sabiedriskā kārtība**”, bet ir uzskaitīti faktori, ko dalībvalstis vai Komisija var ņemt vērā, nosakot, vai ĀTI varētu ietekmēt drošību un sabiedrisko kārtību. Cita starpā tie ir:

- a) ieguldījuma mērķa kritiskais raksturs:
 - i) kritiska infrastruktūra, kurai ārvalstu tiesību subjekts varētu izraisīt traucējumus (sabiedriskā kārtība) un apdraudēt valsts drošību;
 - ii) kritiskās tehnoloģijas un divējāda lietojuma preces (tostarp mākslīgais intelekts, robotika, pusvadītāji, kibernetiskā drošība, kosmiskā aviācija, aizsardzība, enerģijas uzglabāšana, kvantu tehnoloģijas un kodoltehnoloģijas, kā arī nanotehnoloģijas un biotehnoloģijas);
 - iii) kritiski svarīgu resursu, tostarp enerģijas vai izejvielu, piegāde, kā arī pārtikas nodrošinājums;
 - iv) piekļuve sensitīvai informācijai, tostarp personas datiem, vai spēja kontrolēt šādu informāciju;
 - v) plašsaziņas līdzekļu brīvība un plurālisms;
- b) ārvalstu ieguldītāja kritiskais raksturs:
 - i) to tieši vai netieši kontrolē valdība, tostarp valsts struktūras vai bruņotie spēki trešās valstīs;
 - ii) iepriekšēja iesaistīšanās darbībās, kas ietekmē drošību vai sabiedrisko kārtību dalībvalstī; vai
 - iii) iesaistīšanās nelikumīgās vai noziedzīgās darbībās.

2. izcēlums

Potenciāli kaitīga ĀTI piemērs

Valsts aizsardzības uzņēmums no trešās valsts iegādājas uz pētniecību orientētu ES rūpniecības inženierijas uzņēmumu un projektēšanas sabiedrību, kas specializējas radio tehnoloģijās un mikroelektronikā.

06 Ieguldījumu izvērtēšanas mehānismus (t. i., juridiskus un administratīvus instrumentus, kas ļauj novērtēt un izmeklēt ĀTI pirms atļaujas piešķiršanas ar nosacījumiem vai bez tiem, vai pat aizliegt) dažās valstīs ieviesa jau 20. gadsimta 60. gados. Šādu noteikumu ieviešana ļauj valdībām rūpīgi pārbaudīt atsevišķus ieguldījumu priekšlikumus attiecībā uz to iespējamo ietekmi uz kritiski svarīgām drošības interesēm. Tomēr vēl pavisam nesen daudzās valstīs nebija ieguldījumu izvērtēšanas mehānismu, un tās drīzāk paļāvās ne vairāk kā uz vienas nozares atļauju piešķiršanas prasībām vai līdzīgiem mehānismiem. Daudzus gadus tikai dažas valstis bija pieņēmušas tiesību aktus šajā jomā – ieviesušas jaunus mehānismus vai reformējušas esošos –, līdz 2016. gadā un pēc tam pastiprinājās politikas veidošanas darbība.

07 Reaģējot uz pasaules tirdzniecības attīstību un konkrētiem darījumiem stratēģiskās nozarēs, galvenokārt kā pieeju drošības un aizsardzības jautājumiem, Eiropas Parlaments sāka [debates](#) jau 2012. gadā⁴. [Francijas, Vācijas un Itālijas](#) valdības 2017. gada februārī pauda bažas par trešo valstu ieguldījumiem, jo īpaši gadījumos, kad valsts uzņēmumi, kas veic ieguldījumus stratēģiskās rūpniecības politikas ietvaros, no ES uzņēmumiem iegādājās kritiski svarīgus aktīvus un svarīgas tehnoloģijas, bet nepiedāvāja abpusējas tiesības veikt ieguldījumus ĀTI Izcelsmes valstī. Šīs trīs dalībvalstis atzina, ka ES tiesību akti jau ļauj “dalībvalstīm aizliegt ārvalstu ieguldījumus, kas apdraud sabiedrisko drošību un sabiedrisko kārtību”, un 11 dalībvalstīs jau bija ieviests izvērtēšanas mehānisms. Tomēr, ņemot vērā Komisijas pieredzi, tās aicināja nodrošināt papildu aizsardzību, pamatojoties uz ekonomiskiem kritērijiem. Šīs debates tika uzskatītas par veidu, kā aizstāvēt Eiropas intereses naidīgā ģeopolitiskajā vidē.

⁴ Eiropas Parlamenta 2012. gada 23. maija rezolūcijā par iespējamu līdzsvara trūkumu ES un Ķīnas tirdzniecībā.

08 Komisija 2017. gada maijā ierosināja izveidot regulējumu, kas ļautu dalībvalstīm un Komisijai izvērtēt ĀTI Eiropas Savienībā, vienlaikus ļaujot dalībvalstīm ņemt vērā to individuālo situāciju un apstākļus valstī⁵. Komisija 2017. gada 13. septembrī publicēja priekšlikumu regulai, ar ko izveido tiesisko regulējumu ĀTI ienākošo plūsmu Eiropas Savienībā izvērtēšanai. Eiropas Parlaments 2019. gadā pieņēma priekšlikumu, un Padome to oficiāli apstiprināja 2019. gada martā. Tādējādi Regula (ES) 2019/452⁶ (“**Regula**”) kļuva piemērojama 2020. gada 11. oktobrī.

09 Lielākajām tirdzniecības valstīm visā pasaulē ir ĀTI izvērtēšanas mehānismi, kuru darbības joma un pilnvaras, pārvaldības struktūras, uzsvērtās nozares vai pienākumi un sodi ieguldītājiem un ieguldījuma mērķiem atšķiras. Piemēram, Amerikas Savienotajām Valstīm ir centralizēti pārvaldīta sistēma, ko vada Amerikas Savienoto Valstu Ārvalstu ieguldījumu komiteja (*CFIUS*). Sīkākai informācijai skatīt [I pielikumu](#). Tomēr, lai gan var piemērot līdzīgus principus, izvērtēšana visā Eiropas Savienībā rada virkni izaicinājumu, kas nepastāv valstīs, kurās izvērtēšana attiecas tikai uz vienu jurisdikciju. ASV regulējums tā darbības jomu un pilnvaru ziņā ir vairāk salīdzināms ar dalībvalstu izvērtēšanas mehānismiem.

Regulas darbības joma un mērķi

10 Ar Regulu izveido sadarbības mehānismu starp ES dalībvalstīm un Eiropas Komisiju, lai novērtētu un potenciāli ierobežotu tādus ārvalstu tiešos ieguldījumus, kas var apdraudēt drošību vai sabiedrisko kārtību Eiropas Savienībā vai tās dalībvalstīs. Tās mērķis ir nodrošināt koordinētu pieeju ārvalstu tiešo ieguldījumu izvērtēšanai stratēģiskās nozarēs, kas ir izšķirošas ES ekonomikas drošībai un darbībai. Regulā atzīts, ka daži ārvalstu ieguldījumi var ietekmēt kritisko infrastruktūru, tehnoloģijas vai sensitīvu informāciju, un tā ir vērsta uz ES drošības un sabiedriskās kārtības aizsardzību.

⁵ Komisijas [Pārdomu dokuments par globalizācijas iespēju izmantošanu](#), izdots 2017. gada 10. maijā.

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes [Regula \(ES\) 2019/452](#) (2019. gada 19. marts), ar ko izveido regulējumu ārvalstu tiešo ieguldījumu Savienībā izvērtēšanai, OV L 79 I, 21.3.2019., 1.–14. lpp.

11 Regula tika izstrādāta, izmantojot ES ekskluzīvo kompetenci attiecībā uz kopējo tirdzniecības politiku, īpaši attiecībā uz ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem saskaņā ar LESD 207. panta 2. punktu. Tomēr valsts drošība un sabiedriskā kārtība ir joma, par kuru atbild vienīgi dalībvalstis. Tāpēc dalībvalstis var ieviest izvērtēšanas mehānismu un noteikt tā darbības jomu, ja vien tās ievēro ES tiesību aktus (tostarp par kapitāla brīvu apriti), un dalībvalstu iestādes ir vienīgās, kas var pieņemt lēmumus par atsevišķiem ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem.

12 Regulā paredzētie galvenie elementi vai mehānismi ir šādi:

- dalībvalstu izvērtēšanas mehānismi;
- sadarbības mehānisms attiecībā uz ĀTI un
- Komisijas novērtējums par tiem ĀTI, kuri varētu ietekmēt Savienības interešu projektus vai programmas (*ex officio*).

13 Regulas mērķis ir nodrošināt, ka ES un dalībvalstis ir labāk sagatavotas nolūkā apzināt, novērtēt un mazināt iespējamos riskus drošībai vai sabiedriskajai kārtībai, kas izriet no ĀTI. Šajā nolūkā Regula:

- nosaka konkrētas prasības tām dalībvalstīm, kuras vēlas saglabāt vai pieņemt izvērtēšanas mehānismu valsts līmenī. Neatkarīgi no tā, vai tajās ir ieviests oficiāls izvērtēšanas mehānisms, noteicošais ir dalībvalstu viedoklis par to, vai to teritorijā būtu jāatļauj konkrēta ieguldījumu darbība (3.–5. pants);
- izveido sadarbības mehānismu, kura ietvaros dalībvalstis un Komisija var apmainīties ar informāciju, vajadzības gadījumā pieprasīt papildu informāciju un paust bažas par konkrētiem ieguldījumiem (6. un 7. pants);
- ņem vērā nepieciešamību darboties īsos un uzņēmējdarbībai labvēlīgos termiņos un ievērot stingras konfidencialitātes prasības;
- ļauj Komisijai sniegt atzinumus, ja tā uzskata, ka ieguldījums apdraud drošību vai sabiedrisko kārtību vairāk nekā vienā dalībvalstī, vai ja ieguldījums varētu apdraudēt stratēģisku projektu vai programmu, kas ir ES kopējās interesēs, piemēram, ES pētniecības un inovācijas programmu vai *Galileo*⁷ (8. pants); un

⁷ Sk. Regulas 6. panta 3. punktu un 7. panta 2. punktu.

- o mudina uz starptautisku sadarbību⁸ ieguldījumu izvērtēšanas jomā, tostarp uz pieredzes, paraugprakses un informācijas apmaiņu par kopīgu interešu jautājumiem.

14 Regula nedarbojas izolēti, bet ir daļa no plašākas rīkkopas, kas reglamentē ĀTI ienākošās plūsmas ES vienotajā tirgū un izejošās plūsmas uz ārējiem tirgiem. Tā darbojas kopā un tai ir kopīgi mērķi ar citiem ES politikas virzieniem, kas, iespējams, attiecas uz vieniem un tiem pašiem darījumiem no dažādām perspektīvām un tiesiskām pozīcijām. Piemēram, ES divējāda lietojuma tehnoloģijas var nodot ne tikai tad, ja trešās valstis nopērk ES uzņēmumus, bet arī eksportējot preces uz trešām valstīm vai tad, ja ES uzņēmumi iegādājas meitasuzņēmumus ārpus ES. Šā iemesla dēļ ar Regulu (ES) 2021/821 ir izveidots ES režīms divējāda lietojuma preču eksporta, starpniecības, tehniskās palīdzības, pārvadājumu un nodošanas kontrolei. Citi piemēri attiecas uz ES pretmonopola un konkurences politiku, tās kontroles sistēmām un jaunajiem noteikumiem par kropļojošām ārvalstu subsīdijām (Regula (ES) 2022/2560).

Galvenie dalībnieki un ĀTI izvērtēšanas process Eiropas Savienībā

15 Galvenie dalībnieki ir dalībvalstu iestādes, kuru uzdevums ir izvērtēt ārvalstu tiešos ieguldījumus, un Komisija (galvenokārt ar TRADE ĢD starpniecību). ERP jau ir norādījusi konkrētā gadījumā (sk. ERP apskatu 03/2020 "ES reakcija uz Ķīnas valsts virzīto ieguldījumu stratēģiju"), ka politikas jomās, kurās gan ES, gan dalībvalstis īsteno kompetenci, saskaņota ES pieeja varētu būt priekšrocība. Tomēr tas, ka gan ES, gan dalībvalstis īsteno kompetenci, nozīmē, ka pastāv iespējami atšķirīgi viedokļi un pieejas. Tas varētu apgrūtināt visai ES svarīgu problēmu savlaicīgu un koordinētu risināšanu.

⁸ Sk. Regulas 13. pantu.

16 Dalībvalstis var brīvi izlemt, vai tās vēlas ieviest ĀTI izvērtēšanas mehānismus. Tomēr, tiklīdz dalībvalsts ir izveidojusi izvērtēšanas mehānismu, tā ir atbildīga arī par to, lai, izmantojot Regulā paredzētos sadarbības mehānismus, ziņotu Komisijai un citām dalībvalstīm par izvērtēšanā esošajām ĀTI lietām. Izvērtēšanas procesa termiņi dalībvalstīs svārstās no diviem mēnešiem Maltā līdz sešiem mēnešiem Vācijā⁹. Dalībvalstīm ir jāiesniedz Komisijai gada ziņojumi, kuros ietverta informācija par ĀTI, kas to teritorijā veikti iepriekšējā gadā, un visi pieprasījumi, kas saņemti no citām dalībvalstīm sadarbības mehānisma ietvaros un valstu izvērtēšanas mehānismu darbības rezultātā.

17 Komisijai ir šādi pienākumi¹⁰:

- publicēt un uzturēt atjauninātu dalībvalstīs izveidoto izvērtēšanas mehānismu sarakstu;
- pārvaldīt sadarbības mehānismu attiecībā uz ĀTI lietām, kas tiek izvērtētas;
- izvērtēt visas ĀTI lietas, par kurām ziņojušas dalībvalstis;
- sniegt atzinumus par tām lietām, kuras tā uzskata par tādām, kas varētu ietekmēt drošību vai sabiedrisko kārtību vairāk nekā vienā dalībvalstī vai projektus un programmas, kas ir ES interesēs;
- sniegt atzinumus, ja tai ir svarīga informācija par konkrētu ĀTI, neatkarīgi no tā, vai šis ĀTI tiek izvērtēts;
- nodrošināt ārvalstu ieguldītāju tiesības un brīvības veikt uzņēmējdarbību un pārvietot kapitālu Eiropas Savienībā;
- nodrošināt, ka tiek ievēroti ES starptautiskie nolīgumi par ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem; un
- iesniegt Eiropas Parlamentam un Padomei gada ziņojumu par ES ĀTI izvērtēšanas regulas īstenošanu¹¹.

⁹ ESAO ziņojums, 4. un 5. attēls.

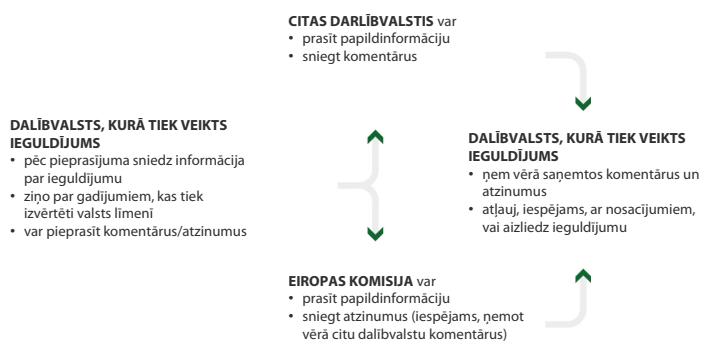
¹⁰ Regula (ES) 2019/452, 6.–8. pants.

¹¹ Komisija līdz šim ir publicējusi divus gada ziņojumus – COM(2021) 714 final, 23.11.2021., un COM(2022) 433 final, 1.9.2022.

18 *2. attēlā* ir sniegts kopsavilkums par ĀTI izvērtēšanas regulējumu Eiropas Savienībā.

2. attēls. ES regulējums ĀTI izvērtēšanai

PARASTAIS PROCEDŪRAS ILGUMS: 35 dienas



AR KĀDU INFORMĀCIJU NOTIEK APMAIŅA?

- Kas ir ieguldītājs un mērķuzņēmums?
- Kādās nozarēs tie darbojas un kur?
- Kāda ir ieguldījuma vērtība un no kurienes nāk finansējums?
- Kad notiek darījums?

PROJEKTI UN PROGRAMMAS, KAS IR SAVIENĪBAS INTERESĒS

- Regulā ir uzskaitīti vairāki ES finansēti projekti un programmas, kas var būt būtiskas drošībai un sabiedriskajai kārtībai un kam Komisijai jāpievērš īpaša uzmanība.
- Minētajā sarakstā ir iekļauti *Galileo*, "Apvārsnis 2020", Eiropas komunikāciju tīkli un Eiropas aizsardzības rūpniecības attīstības programma. Saraksts tika atjaunināts 2020. gadā, un vajadzības gadījumā tiks veikti turpmāki atjauninājumi.

Avots: Eiropas Komisija.

Revīzijas tvērums un pieeja

19 Šīs revīzijas galvenais mērķis bija novērtēt, vai ES regulējums ārvalstu tiešo ieguldījumu izvērtēšanai (tostarp sadarbības mehānisms) efektīvi un lietderīgi mazina drošības un sabiedriskās kārtības riskus. Revīzija aptvēra laikposmu no ĀTI regulas pieņemšanas/ieviešanas līdz 2023. gada septembrim. Šī revīzija būtu jāizmanto arī kā ieguldījums Komisijas veiktajā regulējuma un tam pievienotā tiesību akta priekšlikuma pārskatīšanā.

20 Mēs pārbaudījām ar Regulu (ES) 2019/452 izveidotā ES ĀTI izvērtēšanas regulējuma (tostarp sadarbības mehānisma) struktūru un īstenošanu. Mēs vērtējām, vai:

- 1) tiesiskais regulējums ir piemērots aizsardzībai pret drošības un sabiedriskās kārtības riskiem, kas izriet no ĀTI;
- 2) ieviestie ĀTI izvērtēšanas mehānismi atbilst tiesiskajam regulējumam un ir piemēroti tam, lai konsekventi mazinātu ĀTI riskus drošībai un sabiedriskajai kārtībai;
- 3) dalībvalstu un Komisijas sadarbības mehānismi ir piemēroti tam, lai novērstu ĀTI riskus drošībai un sabiedriskajai kārtībai; un
- 4) Komisija piešķir nepieciešamos resursus un ievieša atbilstošus operatīvos instrumentus un ziņošanu, lai nodrošinātu ĀTI efektīvu izvērtēšanu un sadarbību (Komisijas darbības efektivitāte).

Turpmākajās iedaļās izklāstītie apsvērumi atbilst iepriekš minēto punktu secībai.

21 Revīzijas kritēriji tika atvasināti no piemērojamiem tiesību aktiem, tostarp ES līgumiem, Pasaules Tirdzniecības organizācijas nolīgumiem¹², ES Tiesas judikatūras, pareizas finanšu pārvaldības principiem, kā arī no attiecīgajiem dokumentiem, ko izdevusi Komisija, Padome un Eiropas Parlaments, un no starptautiskās paraugprakses, tostarp no starptautisko organizāciju paraugprakses.

¹² Vispārējā vienošanās par tarifiem un tirdzniecību (*GATT 1947*) un Vispārējā vienošanās par pakalpojumu tirdzniecību.

22 Konkrēti, mēs:

- o veicām iztaujāšanas un tikāties ar ES ierēdņiem, galvenokārt TRADE ĢD, kam ir galvenā atbildība par ĀTI izvērtēšanu;
- o izskatījām un analizējām nejašu un reprezentatīvu izlasi, kas veidota no 30 lietām, par kurām ziņots sadarbības mehānismā, kā arī uz risku balstītu Komisijas analizēto lietu izlasi, tostarp *ex officio* lietas un visas lietas, kuru rezultātā tika sagatavots Komisijas atzinums par laikposmu no 2020. līdz 2022. gadam;
- o caurskatījām un analizējām attiecīgos Komisijas norādījumus dalībvalstīm, kā arī iekšējās pamatnostādnes un kontrolsarakstus;
- o veicām iztaujāšanas sešu dalībvalstu iestādēs, ņemot vērā ekonomikas lielumu un ģeogrāfisko līdzsvaru (Vācija, Itālija, Lietuva, Nīderlande, Austrija un Zviedrija);
- o aptaujājām atbildīgās iestādes visās dalībvalstīs (25 no tām atbildēja);
- o iepazīnāmies ar publiski pieejamiem dokumentiem, ko izdevušas attiecīgās iestādes, ESAO un citas starptautiskas organizācijas, kā arī akadēmisko aprindu pārstāvji.

23 Revīzijas tvērumā nebija iekļauts dalībvalstu izvērtēšanas tiesību aktu, procedūru un lēmumu novērtējums. Tā kā lietas un citi mūsu analizētie pamatdokumenti ir klasificēti kā “*EU-restricted*” un tos nevar publiskot, mēs sniedzam tikai kopsavilkuma informāciju, kas norāda uz konkrētām problēmām, bet bez sīkākas informācijas vai konkrētiem piemēriem.

Apsvērumi

ĀTI izvērtēšanas regulējums stiprina sadarbību, tomēr tā ierobežojumi mazina efektivitāti

24 Lai sistēma būtu efektīva, ir svarīgi aptvert visus attiecīgos ieguldījumu un ieguldītāju veidus, kā arī drošības un sabiedriskās kārtības riskus. ES ĀTI izvērtēšanas regulējumam būtu jāspēj novērst apiešanu un izvairīties no drošības un sabiedriskās kārtības kritēriju izmantošanas protekcionisma pasākumu piemērošanai. Būtu jāpanāk līdzsvars starp atklāšanu ĀTI izvērtēšanā, drošības un sabiedriskās kārtības risku mazināšanu, no vienas puses, un ES atvērtību ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem, no otras.

25 Nosakot un interpretējot galveno jēdzienu definīcijas Regulā, Komisijai būtu jāņem vērā ES līgumos ietvertie principi, jo īpaši attiecībā uz kapitāla brīvu apriti un tirdzniecības politiku, kā arī ES un tās dalībvalstu kompetences attiecībā uz ĀTI, drošību un sabiedrisko kārtību. Tāpēc Regulā būtu skaidri jādefinē galvenie elementi un jēdzieni, kas saistīti ar ĀTI un ĀTI izvērtēšanu, un tiem vajadzētu būt saderīgiem ar pašreizējo judikatūru.

Sperts pirmais solis ĀTI izvērtēšanā un sadarbībā, tomēr joprojām pastāv objektīvi ierobežojumi

26 Mēs konstatējam, ka ar Regulu pirmo reizi izveidotais sadarbības mehānisms ļauj dalībvalstīm un Komisijai apmainīties ar ĀTI izvērtēšanas informāciju un riska novērtējumiem. Tas sniedz dalībvalstij, kas izvērtē un atļauj ĀTI, informāciju par iespējamajiem riskiem citām dalībvalstīm vai par riskiem ES projektiem vai programmām. Tādējādi regulējums ir pozitīvs solis, kas ļauj atklāt riskus, kuri citādi varētu palikt neatklāti, ņemot vērā īpašumtiesību struktūru sarežģītību, valsts ietekmi, noziedzīgu nodomu vai pārrobežu vājās vietas un kritisko atkarību jomas. Mūsu aptauja apstiprināja, ka tas palīdz arī labāk izprast ieguldījumu tendences Eiropā un veicināt ciešāku sadarbību un mācīšanos no līdzbiedriem starp dalībvalstu iestādēm šajā jomā.

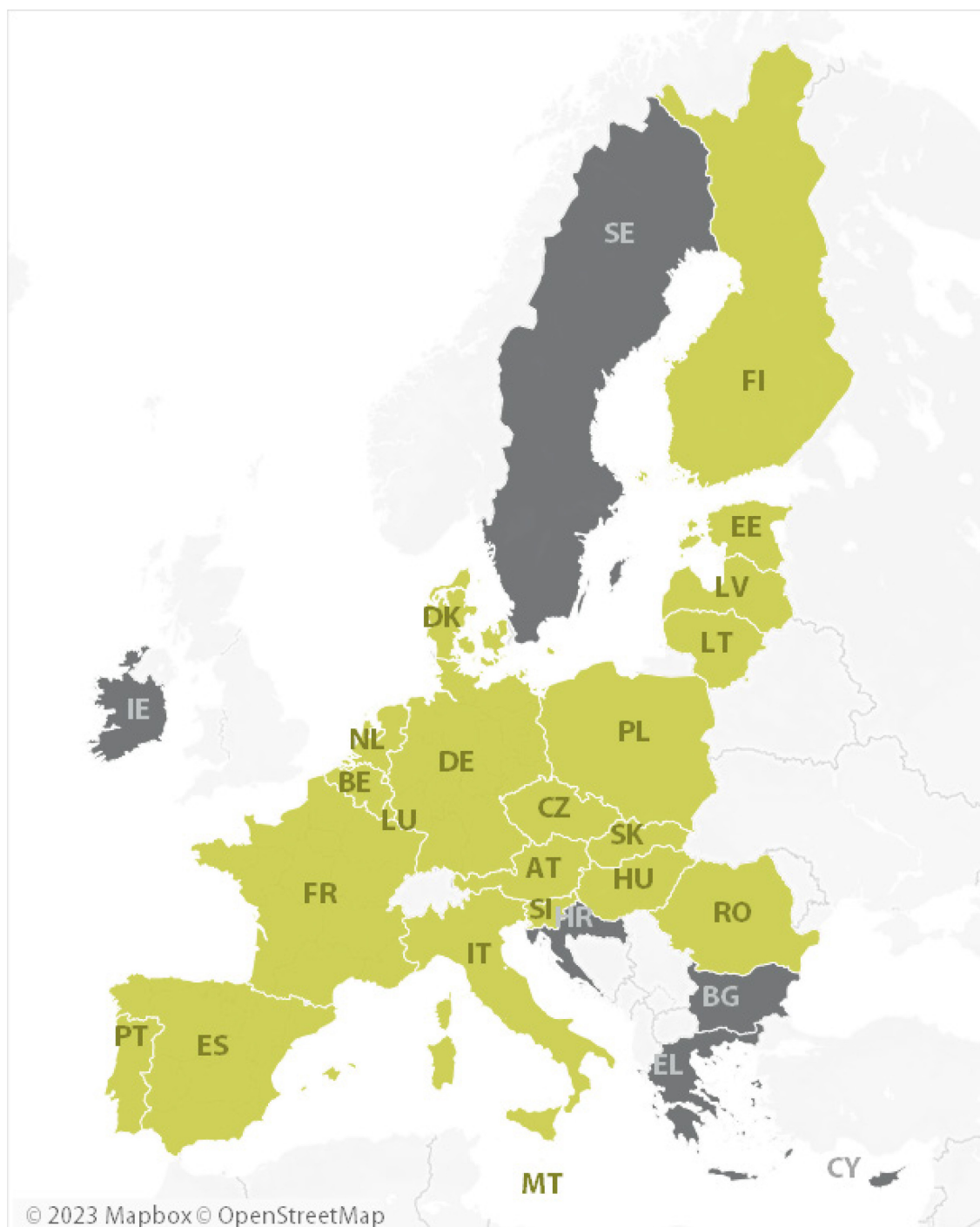
27 Tomēr regulējumam tā struktūras un ES kompetenču dēļ piemīt ierobežojumi, kas mazina tā efektivitāti drošības un sabiedriskās kārtības risku novēršanā, pieļaujot aklās zonas, kuras apdraud visas ES efektīvu aizsardzību. Turpmāk minētās problēmas norāda uz šādiem ierobežojumiem:

- Regula drīzāk ir atļaujošs, nevis saskaņojošs regulējums. Tā atļauj, bet neuzliek dalībvalstīm pienākumu ieviest valsts noteikumus, kas reglamentē ĀTI izvērtēšanu;
- dalībvalstīm ir iespēja noteikt savu mehānismu darbības tvērumu svarīgās jomās, piemēram, kādi ieguldījumi ir jāizvērtē, kā noteikt trešās valsts tiesību subjekta kontroles jēdzienu, kuras nozares iekļaut kā tādas, kas ir kritiski svarīgas drošībai vai sabiedriskajai kārtībai, un pat vai vispār pārbaudīt ĀTI;
- Komisija nevar aizliegt ĀTI darījumus vai noteikt tiem saistošus nosacījumus, pat ja ir apdraudētas ES intereses;
- dalībvalstis nevar bloķēt ĀTI citā dalībvalstī, kā arī tām nav pienākuma ņemt vērā citu dalībvalstu bažas;
- dalībvalstīm nav pienākuma informēt Komisiju vai citas dalībvalstis par galīgajiem lēmumiem, kas pieņemti attiecībā uz konkrētiem ĀTI darījumiem;
- lai gan Komisija var novērtēt ĀTI, kas netiek izvērtēti, šiem noteikumiem ir ierobežota pievienotā vērtība, ņemot vērā to, ka trūkst informācijas par notiekošajiem ĀTI darījumiem, izņemot to, kas ir publiski pieejama.

28 *3. attēlā* ir parādīta situācija 2023. gada septembrī, kad 21 dalībvalstī bija ieviests izvērtēšanas mehānisms. Komisija uzskata, ka ir svarīgi, lai visām dalībvalstīm būtu valsts izvērtēšanas mehānisms, jo īpaši vienotā tirgus kontekstā¹³.

¹³ Tirdzniecības politikas pārskatīšana – atvērta, ilgtspējīga un pārliecinoša tirdzniecības politika, COM(2021) 66 final, 18.2.2021.

3. attēls. Izvērtēšanas mehānismi ES dalībvalstīs 2023. gadā



Regulā nav skaidri definēti galvenie jēdzieni un nav paredzēta atgriezeniskā saikne

29 Regulā nav pietiekami skaidru noteikumu un galveno jēdzienu definīciju. Mēs konstatējam, ka tas negatīvi ietekmē ES mēroga izvērtēšanas efektivitāti un lietderību un pakļauj dalībvalstis nevajadzīgiem juridiskiem riskiem. Turpmāk minēti šo trūkumu piemēri:

- a) **nav vienotas jēdziena “varētu” interpretācijas.** Savā revīzijas darbā mēs konstatējam, ka šī interpretācija starp dalībvalstu ĀTI izvērtēšanas iestādēm pašlaik atšķiras. Kamēr Regulas formulējumi saglabājas neskaidri, vienotu interpretāciju var nodrošināt tikai ES Tiesa. Mēs uzskatām, ka Regulā (4. panta 1. punkts) lietotais jēdziens “varētu” ir neskaidrs un tajā nav ņemta vērā riska iespējamā ietekme un netiek nodrošināts, ka dalībvalstis to konsekventi piemēro. Turklāt tas nav saskaņots ar jēdzienu “reāls un pietiekami nopietns apdraudējums” sabiedrības pamatinteresēm, kā to pašlaik noteikusi ES Tiesa, kura arī norādīja, ka ierobežojumus nevar piemērot tikai ekonomiskiem mērķiem¹⁴;
- b) **risks, ka ierobežojumi ir patvaļīgas diskriminācijas līdzeklis un ka tie paši noteikumi netiek vienādi piemēroti salīdzināmās situācijās.** Trešās valsts ieguldījumiem Eiropas Savienībā ir tāda pati brīvība kā ieguldījumiem no ES, un jebkādi ierobežojumi ir aizliegti, izņemot drošības vai sabiedriskās kārtības apsvērumu dēļ. Līdz ar to nolūkā izvairīties no diskriminācijas jebkādi ieguldījumu izvērtēšanai drošības vai sabiedriskās kārtības apsvērumu dēļ vajadzētu būt neitrālai attiecībā pret ieguldījumu izcelsmi (vai nu no ES, vai no trešām valstīm). Komisija pašlaik izvērtē ES iekšējo tirdzniecību tikai gadījumos, kad ir aizdomas par apiešanu. Ņemot vērā iepriekš minēto, sadarbības mehānismu nevar izmantot, lai novērtētu riskus, ko rada ārvalstu ieguldījumi, kuri tiek novirzīti, veicot iegādes ES iekšienē (t. i., kad Eiropas ieguldītāju tur vai kontrolē ārvalstu ieguldītājs). Mēs uzskatām, ka tas, ka šī pieeja Regulā nav pietiekami izskaidrota, nozīmē, ka joprojām pastāv risks, ko rada ārvalstu ieguldījumi, kuri tiek novirzīti, veicot iegādes ES iekšienē (t. i., kad faktiskais īpašnieks ir trešā valsts, kas kontrolē ES tiesību subjektu). Vienlaikus valstu izvērtēšanas mehānismos šajā aspektā mēs ievērojām atšķirīgu praksi dažādās dalībvalstīs;

¹⁴ Komisijas paskaidrojuma raksts COM(2017) 487 final, 2017/0224(COD), SWD(2017) 297 final, 4. lpp. Sk. arī: Lieta C-463/00 Komisija/Spānija, 34. punkts; Lieta C-212/09 Komisija/Portugāle, 83. punkts; Lieta C-244/11 Komisija/Grieķija, 67. punkts; Lieta C-446/04 – *Test Claimants in the FII Group Litigation*, 171. punkts, 2000. gada 14. marta spriedums lietā, Lieta C-54/99 *Église de scientologie/premjermministrs*, 17. punkts.

- c) **dalībvalstis nesniedz pietiekamu informāciju par lietu iznākumu, kas Komisijai ļautu novērtēt Regulas darbību un efektivitāti.** Tā kā Regulā nav noteikts, ka dalībvalstīm jāziņo Komisijai par to lietu rezultātiem, uz kurām attiecas valsts izvērtēšanas procedūras, Komisijai nav vajadzīgo pilnvaru iegūt informāciju, lai izpildītu savu pienākumu novērtēt Regulas darbību un efektivitāti, un darīt šo informāciju pieejamu Eiropas Parlamentam un Padomei. Komisijai kā Līgumu izpildes uzraudzītājam ir arī jānodrošina, ka ieguldītāji netiek diskriminēti un ka dalībvalstu ĀTI izvērtēšanas rezultātā netiek nepamatoti ierobežota kapitāla brīva aprīte;
- d) **nav skaidrs, vai izvērtētie netiešie ieguldījumi ietilpst Regulas darbības jomā.** Piemēram, Komisija un lielākā daļa dalībvalstu sadarbības mehānismu piemēro gadījumos, kad ieguldītājs, pārdevējs un tiešais ieguldījuma mērķis ir iedibināti ārpus ES, ja ieguldījumu tiešā saņēmēja meitasuzņēmums atrodas Eiropas Savienībā. Mēs uzskatām, ka Regulā noteiktā **“ārvalstu tiešo ieguldījumu”** definīcija šajā ziņā nav skaidra un pieļauj atšķirīgas interpretācijas un izvērtēšanas praksi, kas nenodrošina vienotu pieeju visā Eiropas Savienībā. Vēl viens piemērs ir ieguldījumi, ko veic ES iedzīvotāji, kuri ir ieguvuši pilsonību, izmantojot “zelta pasi”. Tiek uzskatīts, ka tie neietilpst Regulas darbības jomā. Lai gan ieguldītāji šo nepilnību var izmantot, lai apietu noteikumus, pašreizējā Regulā šis jautājums netiek risināts;
- e) **pret portfeļieguldījumiem visur nav vienāda attieksme, t. i., tie ir ārpus Regulas darbības jomas.** Lai gan tiek uzskatīts, ka portfeļieguldījumi neietilpst Regulas darbības jomā¹⁵, 2. pantā nav definēts, kas ir portfeļieguldījums. ES Tiesa “portfeļieguldījumus” ir aprakstījusi kā “akciju iegādi kapitāla tirgū tikai ar nodomu veikt finanšu ieguldījumus bez nodoma ietekmēt uzņēmuma vadību un kontroli”¹⁶. Tomēr mūsu veiktais lietu izlases novērtējums parādīja, ka portfeļieguldījumi bija izvērtēti.

¹⁵ Regula (ES) 2019/452, 9. apsvērumš.

¹⁶ Sk. 2006. gada 28. septembra spriedumu, Komisija/Nīderlandes Karaliste, apvienotās lietas C-282/04 un C-283/04, ECLI:EU: C:2006:608, 19. punkts.

Regulējuma efektivitāti negatīvi ietekmē atbilstības novērtējuma trūkums un atšķirības dalībvalstu ĀTI izvērtēšanas mehānismos

30 Lai nodrošinātu regulējuma efektivitāti, izvērtēšanas mehānismiem būtu jāatbilst minimālajiem kritērijiem, kas noteikti Regulas 3., 4. un 6. pantā, un Komisijai ir jānovērtē atbilstība šiem kritērijiem nolūkā novērtēt Regulas darbību un efektivitāti. Dalībvalstīm, kas izveido ĀTI izvērtēšanas mehānismus, cita starpā ir pienākums:

- ziņot sadarbības mehānismam par visām lietām, kas tiek izvērtētas, un sniegt 9. pantā prasīto obligāto informāciju;
- informēt ieguldītājus, ka viņu lietas tiek izskatītas;
- sniegt ieguldītājiem paskaidrojumus, ja viņu ieguldījumi tiek bloķēti, un informēt, ka viņi var pārsūdzēt dalībvalstu iestāžu lēmumus.

31 Regulas mērķis ir izveidot vienotu principu kopumu attiecībā uz ĀTI, un tā aizliedz izvērtēšanu izmantot kā šķērslī brīvai tirdzniecībai, aizbildinoties ar drošību vai sabiedrisko kārtību. Turklāt dalībvalstīm būtu jāziņo par lietām, kas atspoguļo iespējamus riskus, un būtu jāsniedz pietiekama un svarīga informācija citām dalībvalstīm un Komisijai, lai tās varētu novērtēt riskus to drošībai un sabiedriskajai kārtībai.

Nav Komisijas novērtējuma, kas nodrošinātu, ka izvērtēšanas mehānismi atbilst Regulā noteiktajiem standartiem

32 Regulas 3. pantā ir noteikts vienotu standartu kopums attiecībā uz izvērtēšanas mehānismiem Eiropas Savienībā un prasīts, lai Komisija uzturētu atjauninātu esošo mehānismu sarakstu. Mēs konstatējam, ka Komisija savā tīmekļa vietnē uztur un publicē izvērtēšanas mehānismu sarakstu un sniedz kopsavilkumu savā gada ziņojumā¹⁷. Tā arī līdzfinansēja ESAO pētījumu, kura rezultātā tika gūts plašs priekšstats par valstu izvērtēšanas mehānismu dažādajiem aspektiem, bet netika sniegts novērtējums par to atbilstību Regulas prasībām. Komisija nav sagatavojusi pati savu novērtējumu par valstu izvērtēšanas mehānismu atbilstību Regulas 3. panta prasībām, bet tas ļautu novērtēt Regulas darbību un efektivitāti. Tāpēc nav pieejama pārbaudīta informācija par to, cik lielā mērā dalībvalstis ievēro šīs prasības un kā tas ietekmē regulējuma efektivitāti un lietderību.

¹⁷ *List of screening mechanisms reported by member states, Komisija, 2023.*

Būtiskas atšķirības starp dalībvalstu ĀTI izvērtēšanas mehānismiem mazina regulējuma efektivitāti

33 ESAO pētījumā, kas 2022. gadā saņēma Komisijas finansiālo atbalstu, ir uzsvērtas vairākas nozīmīgas atšķirības starp valstu izvērtēšanas mehānismiem. Šīs atšķirības¹⁸ ietekmē to, cik efektīvi un lietderīgi sistēma mazina draudus drošībai un sabiedriskajai kārtībai, jo tās rada aklās zonas un dažos gadījumos šķiet, ka tās nepilnīgi atbilst Regulai. Cita starpā tās ir:

- mehānismu **atšķirības nozaru tvēruma ziņā**, jo tikai dažas dalībvalstis spēj izvērtēt darījumus jebkurā nozarē, savukārt citas balstās uz jutīgo nozaru vai konkrētu aktīvu sarakstiem;
- **atšķirības attiecībā uz atbrīvojumiem, ko piemēro dažiem ieguvējiem**, jo daudzas dalībvalstis atbrīvo EBTA, EEZ dalībvalstis, kas nav ES dalībvalstis, NATO vai citas ESAO dalībvalstis – kopumā 20 jurisdikcijas – no pienākuma piemērot daļu no sava izvērtēšanas mehānisma;
- **atšķirīgi drošības un sabiedriskās kārtības jēdzieni**, attiecībā uz kuriem dažas dalībvalstis joprojām skaidri atsaucas uz LESD 52. un 65. pantu, kas EST judikatūrā ir interpretēti šauri un varētu novest pie sadarbības mehānisma nepietiekamas izmantošanas;
- vairāku jurisdikciju gadījumiem dalībvalstīs tiek piemēroti **atšķirīgi paziņošanas datumi un termiņi**;
- **atšķirības starp termiņiem, ko izmanto, lai norādītu uz risku iespējamību**, izmantojot tādus formulējumus kā “traucē”, “apdraud”, “rada risku” vai “var ietekmēt”;
- **dažādas robežvērtības, kad nosaka kontroli**, piemēram, nepieciešamā līdzdalība vai balsstiesības, kas var būt 10 %, 25 % vai 50 % plus viena balss¹⁹;

¹⁸ ESAO ziņojums, 104.–118. punkts, 161. punkts un 5. tabula.

¹⁹ ESAO ziņojums “*Acquisition and ownership-related policies to safeguard essential security interests*”, 2020. gada maijs, 44.–63. lpp.

- o **atšķiras pilnvaras attiecībā uz to, kā izsvērt draudus citām ES dalībvalstīm**, un tikai dažu dalībvalstu tiesību aktos par izvērtēšanu ir ietvertas skaidras pilnvaras rīkoties citu dalībvalstu interesēs vai gadījumos, kas attiecas uz ES intereses projektiem vai programmām²⁰.

34 Mūsu revīzija (iztaujāšanas, aptauja un lietu izlases analīze) apstiprināja ESAO norādītās atšķirības. Turklāt mēs konstatējām, ka ārvalstu tiešo ieguldījumu izvērtēšanas efektivitāti un lietderību valstu un ES līmenī negatīvi ietekmēja šādi jautājumi:

- a) atšķirības konkrētu ieguldījumu veidu darbības jomas noteikšanā. Proti, Komisija piemēro ES regulējumu lietām, kurās ieguldījuma mērķa Eiropas Savienībā iegāde ietver tiešus ieguldījumus, ko veic tiesību subjekti, kas iedibināti ārpus ES. Tomēr mēs konstatējām, ka prakse dažādās dalībvalstīs bija atšķirīga. Dažas no tām atbrīvo noteiktus ārvalstu ieguldītājus, pamatojoties uz viņu valstspiederību (piemēram, EEZ valstis), savukārt citas izvērtē pat tos ieguldītājus, kas dzīvo vai ir tiesību subjekti ar juridisko adresi Eiropas Savienībā, vai izvērtē ES personu un uzņēmumu veiktos ieguldījumus;
- b) dažās dalībvalstīs izmanto iepriekšēju izvērtēšanu:
 - i) Regulas 6. panta 1. punktā ir noteikts, ka dalībvalstīm jāziņo par visiem ĀTI, kas tiek izvērtēti. Tomēr mēs konstatējām, ka dažas dalībvalstis izmanto sākotnējo riska novērtējumu, ko dēvē par "iepriekšēju izvērtēšanu", lai izlemtu, vai veikt izvērtēšanu vai ne, kā rezultātā tiek iesniegti paziņojumi tikai par to lietu apakškopu, kuras tās faktiski pārbauda;
 - ii) Komisija vēl nav pieprasījusi dalībvalstīm sniegt paziņojumu par visām lietām, kas tiek izvērtētas, kā noteikts regulas 6. panta 1. punktā, savukārt Regulā nav nošķirti ĀTI izvērtēšanas posmi, kas atbrīvotu no šādas agrīnas izvērtēšanas;

²⁰ ESAO ziņojums "*Framework for screening Foreign Direct Investment into the EU – Assessing effectiveness and efficiency*", 2022. gads, 139.–156. punkts.

- c) atšķirīga attieksme pret vairāku jurisdikciju lietām:
- i) dažos gadījumos, kad tiek iegādāta grupa ar meitasuzņēmumiem visā Eiropas Savienībā, paziņojumi var būt jāsniedz vairākām dalībvalstīm. Mēs konstatējam, ka dažādi ieguldītāju pieteikuma iesniegšanas datumi vai dažādas valstu procedūras rada papildu problēmas vairāku jurisdikciju lietu izvērtēšanā. Piemēram, vienā no mūsu pārbaudītajām lietām informācijas pārrāvums radās, kad ieguldītāji nesniedza paziņojumu ES mātesuzņēmuma mērķa dalībvalstī, bet citās dalībvalstīs sniedza paziņojumu par ES meitasuzņēmumiem;
 - ii) mēs arī konstatējam, ka Komisija cenšas pēc iespējas visaptverošāk novērtēt šādas vairāku jurisdikciju lietas. Tomēr Regulā nav noteikumu par procesu racionalizēšanu visā Eiropas Savienībā.

35 Iepriekš minētās atšķirības arī veicina nevienmērīgu paziņojumu sadalījumu starp dalībvalstīm un ierobežo regulējuma efektivitāti. **4. attēlā** ir parādīts kopējais paziņojumu skaits, ko iesniegušas dalībvalstu grupas 2020.–2022. gadā, un to attiecīgais ĀTI apjoms, pamatojoties uz 2019.–2021. gada datiem. Mēs bijām gaidījuši, ka starp tautsaimniecības lielumu, ienākošo ĀTI līmeni un paziņojumu skaitu būs vērojama kāda korelācija, taču faktiski tās nebija. Sešas dalībvalstis kopā iesniedz 92 % no visām lietām, savukārt otra deviņu dalībvalstu grupa ar izvērtēšanas mehānismiem iesniedz atlikušos 8 %. Trešā grupa, kurā ir 12 dalībvalstis, tajā pašā laikposmā neizvērtēja nevienu lietu un nesniedza paziņojumu par tām. Šīs dalībvalstis veido aptuveni 42 % no ES vidējiem uzkrātajiem ĀTI. Mēs uzskatām, ka tas nozīmīgi ietekmē regulējuma efektivitāti un ierobežo iespējamo priekšstatu, ko Komisija un pārējās dalībvalstis varētu gūt.

4. attēls. Paziņojumi (2020.–2022. gadā) salīdzinājumā ar vidējiem uzkrātajiem ĀTI (2019.–2021. gadā)

Dalībvalstu paziņojumu skaits (2020.–2022. g.)

Paziņojumi			Paziņojumu īpatsvars: ĀTI apjoms	Vidējie uzkrātie ienākošie ieguldījumi (2019.–2021. gads)		
Dalībvalsts	Kopā	%		% no ES kopā		
Francija	193		 Liela daļa paziņojumu lielākās dalībvalstīs norāda uz jutīgu ieguldījuma mērķu koncentrāciju	22 %	5,8 %	
Itālija	169				2,9 %	
Spānija	164				5,1 %	
Austrija	156				1,3 %	
Dānija	73				0,9 %	
Vācija	63				6,6 %	
Lietuva	24				0,2 %	
Somija	13				0,5 %	
Malta	9				1,4 %	
Nīderlande	7		 Neliela daļa paziņojumu attiecībā uz ĀTI daļēji atspoguļo Nīderlandes ĀTI, kas nav saistīti ar sensitīvu ieguldījuma mērķiem	36 %	28,0 %	
Čehija	6				1,2 %	
Polija	3				1,6 %	
Ungārija	3				2,0 %	
Rumānija	2				0,7 %	
Latvija	1				0,1 %	
Luksemburga	-				21,9 %	
Īrija	-				8,2 %	
Beļģija	-				3,9 %	
Kipra	-		2,9 %			
Zviedrija	-		 Nav paziņojumu par ĀTI, kas atspoguļo izvērtēšanas mehānismu neesamību un to, ka ārvalstu tiešie ieguldījumi, īpaši Luksemburgā un Īrijā, ne vienmēr ir saistīti ar sensitīvu ieguldījuma mērķiem	42 %	2,5 %	
Portugāle	-				1,1 %	
Slovākija	-				0,3 %	
Bulgārija	-				0,4 %	
Griekija	-				0,2 %	
Igaunija	-				0,2 %	
Horvātija	-				0,2 %	
Slovēnija	-				0,1 %	
Kopā	886	100 %			100 %	100,0 %

Avots: ERP, pamatojoties uz lietām, par kurām ziņots sadarbības mehānisma ietvaros – Komisijas gada ziņojumi; uzkrāti vidējie ienākošie ieguldījumi – Eurostat – ES tiešo ieguldījumu pozīcijas pa valstīm, galīgajiem un tiešajiem darījuma partneriem un saimniecisko darbību (BPM6), ienākošie ĀTI 2019.–2021. gadā.

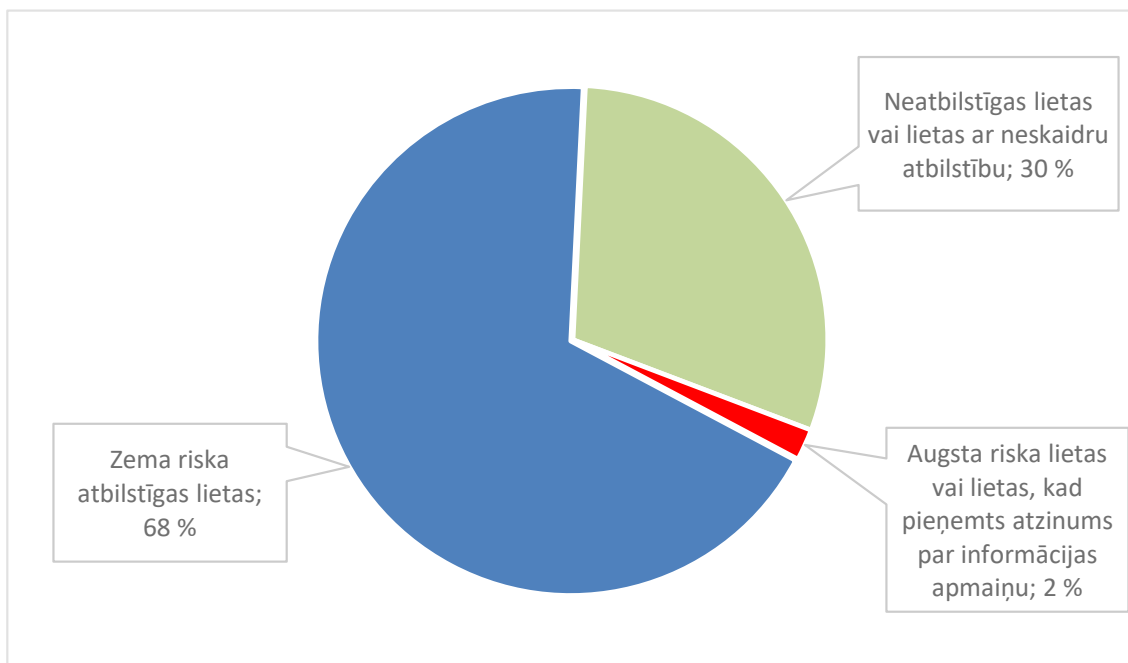
Neatbilstīgu lietu paziņošana un informācijas trūkums par riska profiliem paziņojumos mazina regulējuma efektivitāti un lietderību

36 Regulas 9. pantā ir izklāstīts informācijas veids attiecībā uz visiem ĀTI, kas tiek pārbaudīti. Ņemot vērā tās ierobežoto darbības jomu, Komisija un dalībvalstis ĀTI izvērtēšanas ekspertu grupā brīvprātīgi vienojās sniegt plašāku informāciju “paziņojuma veidlapā”. Šīs veidlapas, izmantojot drošu tīklu, iesniedz pienācīgi ieceltas iestādes dalībvalstīs, un tās parasti sniedz vajadzīgo informāciju. Ikreiz, kad trūka svarīgas informācijas, Komisija iesniedza papildu pieprasījumus, uz kuriem dalībvalstis atbildēja, sniedzot papildu informāciju. Sistēma būtu efektīvāka, ja paziņojuma veidlapās pēc noklusējuma būtu iekļauta visa svarīgā informācija.

37 Novērtējot, vai ĀTI varētu ietekmēt sabiedrisko kārtību vai drošību, Komisija un dalībvalstis var ņemt vērā Regulas 4. pantā uzskaitītos faktorus. Šie faktori ir saistīti ar ieguldījuma raksturu (piemēram, ja tas ir saistīts ar kritisko infrastruktūru vai tehnoloģijām) un ieguldītāja raksturu (piemēram, iepriekšēja iesaistīšanās noziedzīgās darbībās vai atrašanās trešās valsts valdības vai bruņoto spēku kontrolē). Tomēr šie faktori nav ne izsmeljoši, ne obligāti.

38 Mēs konstatējam, ka sadarbības mehānisms ir pārslogots ar neatbilstošām (t. i., ārpus darbības jomas) un zema riska lietām (t. i., par kurām nav pamata sniegt atzinumu). **5. attēlā** redzams, ka 30 % no 886 lietām, par kurām dalībvalstis bija paziņojušas līdz 2022. gada beigām, bija vai nu neatbilstīgas, vai arī to atbilstība nebija skaidra. Saskaņā ar Komisijas sniegto informāciju 68 % lietu bija atbilstīgas, bet to risks bija zems. Tikai 2 % lietu Komisija apzināja iespējamos riskus vai dalījās ar attiecīgo informāciju, sniedzot atzinumus.

5. attēls. Kopumā paziņoto lietu īpatsvars pēc atbilstības un riska profila 2020.–2022. gadā



Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem.

39 Mēs konstatējam, ka dalībvalstis ar sadarbības mehānisma starpniecību ir informētas par izvērtēšanas darbībām citās dalībvalstīs, kā to parādīja arī mūsu aptauja un iztaujāšanas dalībvalstīs. Informācija, kas iegūta pēc to pieprasījumiem vai iesniegtajām piezīmēm, palīdz pieņemt labāk pamatotus lēmumus, pirms tiek atļauti konkrēti ĀTI darījumi. Tomēr mēs uzskatām, ka paziņojuma veidlapām un tajās ietvertajai informācijai ir šādas nepilnības:

- a) paziņojumos nav sniegti detalizēti paskaidrojumi par draudiem, ko ĀTI rada drošībai vai sabiedriskajai kārtībai (riski, kas uzskaitīti Regulas 4. pantā, vai citi riski, kas var būt piemērojami). Lai gan veidlapās ir nepieciešams attiecīgo riska faktoru apraksts, tās ļoti bieži aizpilda tikai ar īsu nozares nosaukumu vai darbības veidu. Mēs uzskatām, ka drošības un sabiedriskās kārtības riski paziņojumā parasti nav atzīmēti, pat ja jau iepriekš bijis zināms augsts risks;
- b) paziņojumos nav prasīts, lai dalībvalstu iestādes nonāktu pie secinājuma par lietas atbilstību; un
- c) paziņojuma veidlapām trūkst automātiskas validācijas attiecībā uz informācijas pilnīgumu un atbilstību, pamatojoties uz standarta informācijas lauku kopumu.

40 Šo nepilnību dēļ Komisijai bija jāveic papildu darbs, tostarp jāvāc papildu informācija no dalībvalstīm, un tas ievērojami samazināja regulējuma efektivitāti.

Komisijas atzinumi sniedz pievienoto vērtību, taču tās novērtējumi un ieteikumi dažkārt nav pietiekami izstrādāti

41 Kā noteikts Regulā, Komisija ir atbildīga par savu riska novērtējumu veikšanu un atzinumu sniegšanu, ja tā uzskata, ka ĀTI rada augstu risku vairāk nekā vienai dalībvalstij vai ES projektiem un programmām. Šajā nolūkā Komisija izstrādāja iekšējus norādījumus, kurus mēs ņemām vērā savā novērtējumā. Lai veiktu riska novērtējumus, Komisijai ir jādara pieejami pietiekami resursi nolūkā novērtēt ieguldījuma mērķu Eiropas Savienībā sensitivitāti saistībā ar jebkuru no Regulas 4. pantā minētajiem faktoriem, saskaņā ar kuriem ĀTI var nopietni apdraudēt drošību un sabiedrisko kārtību. Šos riska novērtējumus veic, lai noteiktu faktiskos īpašniekus un to riska profilus un ņemtu vērā sankcijas, ko ES un dalībvalstis piemērojušas saistībā ar ieguldījumu. Saskaņā ar Komisijas iekšējām procedūrām TRADE ĢD būtu jāapspriežas ar visiem pārējiem attiecīgajiem ģenerāldirektorātiem, lai nodrošinātu stingru uzticamības pārbaudi.

42 ĀTI var izraisīt kapitāla apriti saskaņā ar LESD 63. pantu. Šis pants aizliedz jebkādas ierobežojumus kapitāla aprītei starp dalībvalstīm un starp dalībvalstīm un trešām valstīm. Saskaņā ar LESD 65. pantu kapitāla brīvas aprītes ierobežojumi var būt pamatoti, ja tie ir nepieciešami un samērīgi Līgumā noteikto mērķu sasniegšanai, tostarp sabiedriskās drošības un sabiedriskās kārtības apsvērumu dēļ, kā noteikusi ES Tiesa. ĀTI var arī novest pie trešās valsts ieguldītāja uzņēmuma izveides Eiropas Savienībā, piemēram, ja šāds ieguldījums iegūst kontrolpaketi Eiropas Savienībā bāzētā uzņēmumā.

43 Kā norādīts [paskaidrojuma rakstā](#), kas pievienots tās Regulas priekšlikumam, attiecībā uz kapitāla aprīti šādas sabiedrības intereses ir jāinterpretē šauri. Uz tām var atsaukties tikai tādu reālu un pietiekami nopietnu apdraudējumu gadījumā, kas ietekmē sabiedrības pamatintereses. Pamatbrīvību ierobežojumus nedrīkst piemērot nepareizi, lai kalpotu tīri ekonomiskiem mērķiem. Turklāt ieguldījumu izvērtēšanas mehānismiem jāatbilst ES tiesību vispārējiem principiem, it īpaši samērīguma un juridiskās noteiktības principiem. Šie principi paredz, ka ieguldījumu izvērtēšanas procedūra un kritēriji ir jādefinē nediskriminējošā un pietiekami precīzā veidā un tie jāatspoguļo Komisijas riska novērtējumā un ieteikumos.

Komisijas riska novērtējums ir vērtīgs, tomēr Komisijai ir ierobežota piekļuve datiem par atsevišķiem ieguldītāju profiliem

44 Regulas 4. pantā ir sniegts neizsmeļošs to riska faktoru saraksts, kas saistīti vai nu ar mērķuzņēmuma, tā produktu vai darbības kritiski svarīgo raksturu Eiropas Savienībā, vai ar ārvalstu ieguldītāju riska profilu. Mūsu veiktā lietu pārbaude parādīja, ka Komisija ir vispusīgi aprakstījusi potenciālos riskus, tostarp apzinot plašākas ietekmes riskus vai kritiski svarīgas atkarības jomas. Mūsu aptauja un iztaujāšanas dalībvalstu iestādēs apstiprināja, ka tās augstu vērtē Komisijas lomu risku novērtēšanā.

45 Komisijai ir unikālas iespējas ne tikai novērtēt, vai ĀTI varētu ietekmēt drošību vai sabiedrisko kārtību vairāk nekā vienā dalībvalstī un vai ĀTI var ietekmēt ES interešu projektus un programmas, bet arī novērtēt to ietekmi ES līmenī, tādējādi radot papildu vērtību sadarbības mehānismam. Mēs konstatējam, ka TRADE ĢD sadarbojas ar citiem ģenerāldirektorātiem un lūdz dalībvalstis vajadzības gadījumā sniegt vairāk informācijas. Tas arī apzina tos ieguldījuma mērķus, kas iesaistīti konkrētos ES projektos un programmās, kā uzskaitīts Regulas pielikumā.

46 Eiropola un Eurojust datubāzes var atklāt konkrētus riskus, kas saistīti ar atsevišķu ieguldītāju iepriekšēju iesaistīšanos nelikumīgās vai noziedzīgās darbībās. Tomēr Regulā nav noteikumu, kas ļautu īstenot šādu sadarbību un informācijas apmaiņu, kura palīdzētu labāk novērtēt atsevišķu ieguldītāju drošības riskus.

Nepilnības riska elementu iespējamības un ietekmes novērtējumā augsta riska lietās

47 Caurskatot Komisijas atzinumus, mēs konstatējam turpmāk aprakstītās problēmas saistībā ar tās novērtējumu kvalitāti. Lai izpildītu revidējamās vienības konfidencialitātes prasības, esam sagrupējuši savus konstatējumus pēc problēmas veida (konkrētus piemērus nevar sniegt, jo pārbaudītās lietas ir ļoti sensitīvas):

- a) **identificēto risku un to iespējamības apraksts** – mēs konstatējam, ka daži identificētie riski nebija pietiekami balstīti uz pierādījumiem un nebija skaidri izklāstīts tas, cik liela ir iespēja, ka šādi riski varētu rasties, tāpēc ietekme uz drošību un sabiedrisko kārtību var būt pārvērtēta;
- b) **saikne starp risku un ieguldījumiem** – mēs konstatējam, ka piegādes drošības riski Eiropā, kas bieži vien ir saistīti ar vienu vai nedaudziem piegādātājiem, var radīt risku konkrētām kritiski svarīgām piegādēm vai atkarības jomām. Tomēr riska avots ir iepriekšējās rūpniecības tendences, iepriekšējie politikas lēmumi vai tirgus realitāte, par ko ieguldītāji nav tieši atbildīgi;
- c) **iegādes potenciālās ietekmes kvantificēšana** – Komisijas riska novērtējumos nav pēc iespējas skaitliski izteikta potenciālā ietekme vai traucējumi, ko var radīt konkrēts ieguldījums;
- d) **citu valsts un ES politikas virzienu ņemšana vērā** – lielākajā daļā novērtējumu nav paskaidrots, ar kādiem citiem valsts vai ES instrumentiem vai politikas virzieniem būtu jānovērš identificētie riski, un, ja tādi ir, kāpēc tie nav pietiekami, lai pilnībā novērstu riskus bez turpmākiem konkrētiem gadījumiem pielāgotiem pasākumiem. Tas attiecas vismaz uz tādām jomām kā eksporta kontrole, tostarp divējāda lietojuma preces, datu aizsardzības tiesību akti, kontroles mehānismi saskaņā ar finanšu nozares noteikumiem un ES sankcijas, kuru mērķis ir aizliegt ieguldījumus;

- e) **akcionāru un vadības dažādo uzdevumu un pienākumu nošķirums** ne vienmēr tiek ņemts vērā, bet tas var ietekmēt ieteiktos ietekmes mazināšanas pasākumus, ja tādi ir. Pastāv dažādi aizsardzības pasākumi un juridiskas atšķirības starp tiesību subjekta administratoru vai valdi un tā akcionāriem, kas pārbaudītajos atzinumos ņemti vērā dažādā mērā;
- f) **uzsverot iespējamo ES finansiālo atbalstu konkrētu risku novēršanai**, Komisija nevērtē, vai pastāv iespējas sniegt atbalstu vai mazināt ietekmi, izmantojot tiešus ES resursus (piemēram, no ES budžeta, Eiropas Investīciju fonda (EIF), Atveseļošanas un noturības fonda (ANM) vai jebkāda cita pieejama ES finansējuma) vai dalībvalsts līmenī.

Komisijas ieteikumi daļēji efektīvi palīdz novērst konstatētos riskus

48 Mēs novērtējām Komisijas atzinumos sniegto ieteikumu kvalitāti. Galvenie faktori, kas lika Komisijai sniegt atzinumu, ir **riski un pasākumi, kas saistīti ar sensitīviem ieguldījuma mērķiem Eiropas Savienībā** (piemēram, kritiski svarīgu preču un tehnoloģiju piegādes drošība vai divējāda lietojuma preces), un **riski, kas saistīti ar ieguldītājiem** (piemēram, ārvalstu ietekme vai kontrole). Mēs konstatējām, ka tad, kad Komisija konstatēja to, ko uzskatīja par iespējamu ietekmi uz drošību vai sabiedrisko kārtību, tā ieteica riska mazināšanas pasākumus dalībvalstij, kurā atrodas ĀTI.

49 Attiecībā uz ierosināto riska mazināšanas pasākumu kvalitāti un atbilstību mēs konstatējām, ka dažos gadījumos Komisija:

- a) ierosina riska mazināšanas pasākumus, nepaskaidrojot, kādā mērā tie novērstu konstatētos riskus;
- b) **iesaka dažādus aizsardzības pasākumus, kuros nav pietiekami nošķirti akcionāru un vadības uzdevumi un pienākumi** vai kuri var radīt problēmas ar izpildāmību un tādējādi nespēj efektīvi mazināt identificētos riskus. Saistības, ko tie uzliek, ir saistošas ieguldītājam, bet ne vienmēr ir obligātas mērķuzņēmumam un tā vadībai;
- c) **iesaka tirgus ekonomikas videi neatbilstošus ierobežojumus vai nosacījumus ieguldītājiem vai mērķuzņēmumiem**. Pasākumi, kas prasa ieguldījumu mērķiem Eiropas Savienībā un ieguldītājiem palielināt krājumus vai ražošanas jaudu, uzliek privātai pusei finansiālu un juridisku pienākumu atrisināt sistēmisku tirgus situāciju, par kuru ieguldītājs nav tieši atbildīgs.

50 Mūsu pierādījumi liecināja, ka gadījumos, kad dažos darījumos bija iesaistītas personas, kas iekļautas sankciju sarakstā, attiecīgās dalībvalstis nebloķēja ieguldījumus. Mēs uzskatām, ka tad, ja ieguldītāji ir iekļauti sankciju sarakstā, kas tiem aizliedz veikt ieguldījumus, nav vajadzīgs Komisijas papildu novērtējums, lai sniegtu atzinumu, jo jebkurš šāds ieguldījums būtu nelikumīgs, ja dalībvalsts to atļautu.

Piemēroti operatīvie instrumenti un resursi ir nodrošināti, tomēr ziņošana nav pietiekami mērķtiecīga

51 Komisijai jāievēro pareizas finanšu pārvaldības principi un sava **iekšējās kontroles sistēma**. Tādējādi tai būtu jādara pieejami nepieciešamie resursi, lai lietas varētu laikus pārvaldīt. Tai būtu arī jānodrošina atbilstoši informācijas pārvaldības rīki, ar ko veikt savus novērtējumus, kā arī droši saziņas rīki, ar ko pārvaldīt informācijas apmaiņu ar dalībvalstīm. Gada ziņojumos un piecu gadu izvērtējumā par Regulas darbību un efektivitāti būtu jāizskaidro, cik lielā mērā Regula ir īstenota visā Eiropas Savienībā, un jārisina visas nozīmīgās sistēmiskās problēmas, kas rodas. Pamatojoties uz atbilstīgiem un ticamiem datiem, Komisijas ziņojumos galvenā uzmanība būtu jāpievērš galvenajiem riskiem un tam, kā tos novērst.

Komisija ir ieviesusi piemērotus instrumentus un resursus, lai atbalstītu sadarbības mehānisma īstenošanu

52 Mēs konstatējam, ka Komisijai pietiek resursu, lai laikus izskatītu pašreizējo lietu slodzi, un ka tā sniedza novērtējumus īsos termiņos. Tomēr pastāv racionalizācijas iespējas tam, kā uzlabot turpmāko lietu slodzes pieauguma pārvaldību, tostarp nodrošinot, ka Komisijas darbinieki vienmēr izmanto esošās veidnes un kontrolsarakstus.

53 Komisija ir izveidojusi piemērotu datubāzi sava darba pārvaldībai un dokumentēšanai ar pietiekamiem rādītājiem, kas ir svarīgi Regulas efektivitātes novērtēšanai. Tā arī izveidoja piemērotus IT rīkus drošai informācijas apmaiņai sadarbības mehānisma vajadzībām.

54 Komisija ir sagatavojusi labi izstrādātas iekšējās pamatnostādnes un procesus. Viena no procedūrām, kas, mūsdiā, bija ļoti noderīga, ir īpaša kontrolosaraksta izstrāde, kurā noteikts, ka Komisijas darbiniekiem ir jāidentificē, jāpamato un jāsniedz pierādījumi iespējamā riska noteikšanai. Lai gan šis kontrolosaraksts ir svarīgs konsekvētu un visaptverošu novērtējumu veicināšanai, pārējie ģenerāldirektorāti, kas iesaistīti informācijas sniegšanā TRADE ĢD, to sistemātiski neizmanto.

55 Saskaņā ar Regulas 12. pantu Komisija ir sasaukusi visu dalībvalstu iestāžu ekspertu grupu, kas sniegtu tai padomus un speciālās zināšanas, dalītos ar labas prakses piemēriem un gūtajām atziņām un apmainītos viedokļiem par tendencēm un jautājumiem, kas rada kopīgas bažas saistībā ar ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem. Mēs atzīmējam, ka Komisija ir izveidojusi ekspertu forumam nepieciešamo platformu un ka tajā piedalās visas dalībvalstis neatkarīgi no tā, vai tajās ir valsts izvērtēšanas mehānisms.

56 Regulas 13. pants paver iespēju starptautiskai sadarbībai starp dalībvalstīm un Komisiju, no vienas puses, un trešo valstu iestādēm, no otras puses. Komisija ir piedalījusies dažādās iniciatīvās un tādās organizējusi, piemēram, sarunas ar trešām valstīm, sadarbību ar ESAO un ASV, kā arī ieinteresēto personu konferences un pasākumus, kurus apmeklēja trešo valstu iestādes.

Komisijas gada ziņojumos nav pievērsta pietiekama uzmanība apzinātajiem riskiem un kopīgām pieejām to novēršanai

57 Kā noteikts Regulā, Komisija ir publicējusi pirmo un otro gada īstenošanas ziņojumu. Regulā nav precizēta gada ziņojumos iekļaujamā informācija, tomēr tie sniedz vairāk informācijas, nekā dalībvalstis iekļauj līdzīgos ziņojumos. Tomēr, pat ņemot vērā to, ka datu sensitivitātes dēļ ir jālīdzsvaro pārredzamības un drošības apsvērumi, mēs uzskatām, ka ziņojumos nepietiek informācijas un datu ziņošanas vajadzībām un, vēl svarīgāk, ĀTI izvērtēšanas un ES līmeņa sadarbības efektivitātes un lietderības novērtēšanai. Minētā iemesli ir šādi:

- Regulā nav noteikts, ka Komisijas gada ziņojumā jāiekļauj konkrēta informācija;
- ziņojumos sniegts visaptverošs kopsavilkums par likumdošanas norisēm dalībvalstīs un ĀTI izvērtēšanas darbībām, kas tiek veiktas gan ES, gan valstu līmenī. Tomēr mēs konstatējam, ka ziņojumos nav pievērsta pietiekama uzmanība riska veidiem, kas tiek identificēti saistītajās nozarēs, vai riska veidiem, kas attiecas uz ieguldītājiem vai darījumu struktūru (jo īpaši tiem, kas iekļauti 4. pantā);

- ziņojumos sniegta informācija par ĀTI Eiropas Savienībā. Tomēr informācijai par ienākošo ieguldījumu apjomu ir ierobežota pievienotā vērtība, jo tā ne vienmēr ir saistīta ar drošības un sabiedriskās kārtības riskiem (piemēram, ģeogrāfiskā koncentrācija vai sensitīvu vai stratēģisku aktīvu atrašanās vieta);
- paziņotie ĀTI rādītāji nepareizi atspoguļo faktiskās ārvalstu kapitāla plūsmas uz ES, jo tajos ir norādīta globālo darījumu vērtība, nevis attiecīgie ES tiešie ieguldījumi. Tas nesniedz precīzu priekšstatu par ārvalstu tiešo ieguldījumu darījumu attiecīgās daļas apmēru Eiropas Savienībā. Problēma, ar ko saskaras Komisija, ir tas, ka dalībvalstis nesniedz ticamu statistiku vai detalizētu informāciju, kura aprakstītu šādus globālos darījumus pēc to dažādajiem ES un trešo valstu elementiem;
- apkopotas informācijas trūkums par riska modeļiem un riska mazināšanas pasākumu biežums apgrūtina kopīgu problēmu apzināšanu un iespējamu ES līmeņa risinājumu vai uzlabojumu izstrādi laika gaitā.

Secinājumi un ieteikumi

58 Kopumā Komisija ir veikusi atbilstošus pasākumus, lai izveidotu un īstenotu regulējumu ārvalstu tiešo ieguldījumu izvērtēšanai Eiropas Savienībā. Tomēr visā Eiropas Savienībā pastāv nozīmīgi ierobežojumi, kas vājina šā regulējuma efektivitāti un lietderību attiecībā uz drošības un sabiedriskās kārtības risku apzināšanu, novērtēšanu un mazināšanu.

59 Sadarbības mehānisms veicināja dalīšanos ar informāciju par ĀTI izvērtēšanu un riska novērtējumiem. Tomēr dažas Regulas izstrādes īpatnības nozīmē, ka sadarbības mehānisms ir mazāk efektīvs attiecībā uz ES sabiedriskās kārtības un drošības aizsardzību. Pirmkārt, tā kā Regulā dalībvalstīm nav noteikts pienākums izveidot ĀTI izvērtēšanas mehānismu, joprojām bija sešas dalībvalstis, kurās 2023. gada septembrī šis mehānisms nebija ieviests. Otrkārt, tā kā Regulā nekas nav teikts par valstu izvērtēšanas mehānismu, ja tādi ir ieviesti, darbības jomu, pastāv nozīmīgas atšķirības starp izvērtēšanas sistēmu darbības jomu un pieeju dalībvalstīs. Treškārt, dalībvalstīm nav pienākuma informēt Komisiju vai citas dalībvalstis par saviem galīgajiem lēmumiem gadījumos, kad attiecīgi Komisija vai citas dalībvalstis sniedz atzinumus vai nosūta komentārus, norādot uz iespējamajiem draudiem drošībai vai sabiedriskajai kārtībai. Visbeidzot, Komisijas ieteikumi nav saistoši dalībvalstīm, kas veic izvērtēšanu, pat ja ir apdraudētas ES vispārējās intereses (sk. 26.–28. punktu).

60 Regulā ir atstāta iespēja interpretēt jēdzienu “iespējama ietekme” uz drošību vai sabiedrisko kārtību. Turklāt Regula ir izstrādāta tā, ka salīdzināmi noteikumi netiek konsekventi piemēroti salīdzināmās situācijās (jo īpaši saistībā ar ES iekšējo tirdzniecību, ko veic ārvalstu īpašumā esoši un kontrolēti tiesību subjekti, vai portfeljieguldījumiem). Turklāt dalībvalstis var pašas noteikt drošības un sabiedriskās kārtības darbības jomu. Visi šie elementi kopā ar to, ka dalībvalstīm nav jāziņo Komisijai par savu izvērtēšanas lēmumu rezultātiem, nozīmē to, ka Komisijai ir ļoti grūti uzraudzīt regulējuma īstenošanu un nodrošināt, ka ieguldītāji netiek diskriminēti vai ka kapitāla brīva aprīte netiek nepamatoti ierobežota (sk. 29. punktu). Tas arī rada vairākas aklās zonas, kas apdraud ES leģitīmo vajadzību aizsargāt tās drošības un sabiedriskās kārtības intereses. Uzlabojumi ir vajadzīgi arī Komisijas riska novērtējumiem un ieteikumiem.

1. ieteikums. Veikt nepieciešamos grozījumus Regulā, lai stiprinātu ES ĀTI izvērtēšanas regulējumu

Neskarot likumdevēju lēmumus, mēs iesakām Komisijai, kad tā pārskatīs regulējumu:

- a) iekļaut prasību, ka visām dalībvalstīm ir jāizveido izvērtēšanas mehānismi;
- b) precizēt galvenos jēdzienus, piemēram,
 - i) “iespējama” riska definīciju, to skaidri pieskaņojot jēdzienam “reāls un pietiekami nopietns apdraudējums sabiedrības pamatinteresēm”;
 - ii) portfeļieguldījumi;
- c) skaidri aptvert:
 - i) ieguldījumus, ko Eiropas Savienībā veic ārvalstu uzņēmums, kas Eiropas Savienībā ir ekonomiski aktīvs;
 - ii) ieguldījumus, ar kuriem ārvalstu ieguldītājs iegādājas ārvalstu ieguldījuma mērķi kopā ar meitasuzņēmumiem Eiropas Savienībā;
- d) iekļaut pienākumu dalībvalstīm attiecīgā gadījumā sniegt Komisijai un citām dalībvalstīm atgriezenisko saikni par to izvērtēšanas lēmumu rezultātiem, jo īpaši, ja Komisija ir sniegusi atzinumu un/vai attiecīgās dalībvalstis ir sniegušas komentāru.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2024. gads.

61 Mēs konstatējam, ka pastāv nozīmīgas atšķirības starp dalībvalstu ĀTI izvērtēšanas mehānismiem un ka Komisija nav pabeigusi nekādu oficiālu novērtējumu par to atbilstību Regulā paredzētajiem minimālajiem nosacījumiem. Pašlaik vairākas dalībvalstis iepriekš izvērtē darījumus un paziņo sadarbības mehānismā tikai par tiem darījumiem, kas var ietekmēt to sabiedrisko kārtību vai drošību, tādējādi liedzot pārējām dalībvalstīm un Komisijai iespēju novērtēt, vai darījums var tās ietekmēt. Līdz ar to liela daļa ĀTI netiek izvērtēti, un veidojas ievērojams skaits zema riska vai neatbilstīgu lietu, kas pārslogo sistēmu (sk. [32.–39. punktu](#)).

2. ieteikums. Novērtēt, vai valstu izvērtēšanas mehānismi atbilst regulatīvajiem standartiem, un racionalizēt jēdzienus visos ES izvērtēšanas mehānismos

Mēs iesakām Komisijai:

- a) sniegt novērtējumu par to, vai valstu izvērtēšanas mehānismi atbilst Regulas 3. pantā noteiktajiem standartiem;
- b) precizēt iepriekšējās izvērtēšanas praksi;
- c) mudināt dalībvalstis saskaņot savus kritērijus, termiņus un procesus, lai varētu efektīvi koordinēt lietas, kas aptver vairākas dalībvalstis (vairāku jurisdikciju lietas).

ieviešanas mērķtermiņš: a) daļai 2026. gads, b) un c) daļai 2025. gads.

62 Komisijas riska novērtējums sniedz ES pievienoto vērtību, ne tikai apzinot riskus drošībai un sabiedriskajai kārtībai, kas saistīti ar Regulas 4. pantā minētajiem faktoriem, bet arī veicinot tālredzīgu domāšanu attiecībā uz iespējamām vājajām vietām un kritiskas atkarības jomām, kas rodas ES līmenī. Tomēr šai pieejai ir ierobežojumi attiecībā uz visu veidu risku aptveršanu, piemēram, individuālu ieguldītāju radīto iepriekšējo krimināltiesisko vai ar drošību saistīto risku novērtēšanu ES līmenī (sk. 44.–46. punktu).

63 Komisija sniedza novērtējumus, ievērojot īsus termiņus. Tomēr saistībā ar mūsu pārbaudīto Komisijas novērtējumu kvalitāti mēs konstatējām problēmas (sk. 47. punktu) attiecībā uz:

- identificēto risku aprakstu un to iespējamību;
- saikni starp risku un ieguldījumu;
- iegādes potenciālās ietekmes kvantitatīvu noteikšanu;
- citu valsts un ES politikas virzienu ņemšanu vērā;
- akcionāru un vadības dažādo uzdevumu un pienākumu nošķiršanu;
- iespējamā ES finansiālā atbalsta akcentēšanu konkrētu risku novēršanai.

64 Komisija savos atzinumos dalībvalstīm var ieteikt riska mazināšanas pasākumus vai ĀTI aizliegumu. Mēs uzskatām, ka ieteikumi tikai daļēji efektīvi novērš apzinātos riskus, jo var uzlabot ieteikto riska mazināšanas pasākumu pamatojumu, jo īpaši precizējot, kā ierosinātie pasākumi samazinātu pakļautību riskiem, ja tos īstenotu. Turklāt, iesakot riska mazināšanas pasākumus, Komisija ierosina nosacījumus, kas var radīt izpildāmības grūtības vai nebūt saderīgi ar tirgus ekonomikas vidi (sk. 49. punktu).

3. ieteikums. Uzlabot sadarbības mehānismu un Komisijas novērtējumus, lai labāk pamatotu riska mazināšanas darbības saistībā ar augsta riska ieguldījumiem

Mēs iesakām Komisijai:

- a) novērtēt atbilstību, pirms tā sāk riska novērtēšanu;
- b) padarīt riska novērtējumus visaptverošākus, izpētot sadarbības iespējas ar Eiropolu un *Eurojust*, lai novērtētu kriminālus vai drošības riskus, ko rada atsevišķi ieguldītāji;
- c) savos novērtējumos koncentrēties uz riskiem, kas ir pamatoti iespējami, un izvairīties no hipotētiskiem scenārijiem;
- d) stiprināt atzinumus, skaidri norādot, vai atzinums ir tikai par informācijas apmaiņu vai par nopietnu draudu novēršanu drošībai un sabiedriskajai kārtībai, un ierosinot samērīgus pasākumus, ņemot vērā ieguldītāju uzdevumus un pienākumus, spēkā esošos ES vai valstu tiesību aktus, politikas jomas un instrumentus;
- e) ieteikt aizliegt darījumus, kad ārvalstu ieguldītāji ir iekļauti sankciju sarakstā, kas aizliedz ieguldījumus, neatkarīgi no ieguldījuma mērķa riska profila.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2024. gada jūnijs.

65 Komisija ir ieviesusi piemērotus operatīvos rīkus, IT sistēmas un resursus, lai tiktu galā ar pašreizējo lietu slodzi, kas izriet no sadarbības mehānisma. Tā ir savlaicīgi ziņojusi savos gada ziņojumos un ir izpildījusi savu pienākumu ziņot par Regulas īstenošanu. Tomēr, ņemot vērā to, ka datu sensitivitātes dēļ ir jālīdzsvaro pārredzamības un drošības apsvērumi, mēs uzskatām, ka Komisijas un dalībvalstu sniegtā informācija un dati nav pietiekami, lai novērtētu ĀTI izvērtēšanas un ES līmeņa sadarbības efektivitāti un lietderību. Tajos nav pievērsta pietiekama uzmanība riska veidiem, kas tiek identificēti saistītajās nozarēs, vai riska veidiem, kas attiecas uz ieguldītājiem vai darījumu struktūrām (sk. 52.–57. punktu).

66 Turklāt Regulā nav paredzēta pienācīga atgriezeniskā saikne no dalībvalsts, kas saņem Komisijas atzinumu, vai dalībvalstu komentāri, kas ļautu Komisijai vai dalībvalstij, kas sniedz šos komentārus, uzraudzīt sistēmas efektivitāti un ziņot par to (sk. 29. punkta (c) apakšpunktu).

4. ieteikums. Uzlabot ziņojumu kvalitāti

Komisijai jāuzlabo savu gada ziņojumu kvalitāti, koncentrējoties uz kritiskiem riskiem un pieejām to mazināšanai. Sadarbībā ar dalībvalstīm tai arī jāuzlabo pamatā esošo datu tvērums un kvalitāte.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2024. gads.

Šo ziņojumu 2023. gada 24. oktobra sēdē Luksemburgā pieņēma IV apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas loceklis Mihails Kozlovs.

Revīzijas palātas vārdā —

Tony Murphy
priekšsēdētājs

Pielikumi

I pielikums. Salīdzinājums starp ES un ASV izvērtēšanas regulējumu

ĀTI izvērtēšanas regulējuma elementi	ES ĀTI izvērtēšanas regulējums un sadarbības mehānisms	Ārvalstu investīciju komiteja Amerikas Savienotajās Valstīs (CFIUS)
Pārvaldība	TRADE ҒD pārvalda sadarbības mehānismu kopā ar visām dalībvalstīm un vada vispārējās politikas diskusijas ekspertu grupā, kuras sastāvā ir visu dalībvalstu iecelti eksperti.	CFIUS ir starpaģentūru komiteja, kas pilnvarota pārskatīt ārvalstu tiešo ieguldījumu ietekmi uz valsts drošību Amerikas Savienotajās Valstīs.
Pilnvaras	<p>ĀTI izvērtēšanas regulējums ir atļaujošs, nevis saskaņojošs. Tas neuzliek dalībvalstīm saistības ne attiecībā uz to, vai veikt izvērtēšanu, ne to, ko izvērtēt.</p> <p>Galīgais lēmums bloķēt vai atļaut ĀTI ir dalībvalstu ziņā.</p> <p>Komisija var sniegt atzinumus, ja tā konstatē, ka attiecīgais ĀTI var ietekmēt sabiedrisko kārtību vai drošību vairāk nekā vienā dalībvalstī vai arī skar ES interešu projektus vai programmas.</p> <p>Šie atzinumi var ietvert nesaistošu ietekmes mazināšanu vai ieteikumu aizliegt ieguldījumus.</p> <p>Izvērtēšanas dalībvalstīm ir pilnvaras pieņemt saistošus ietekmes mazināšanas pasākumus un vajadzības gadījumā aizlieguma lēmumus.</p> <p>Dalībvalstis nevar bloķēt ĀTI citā dalībvalstī.</p>	<p>CFIUS ir atļauts bloķēt darījumus, kas ir tās jurisdikcijā.</p> <p>Tā var arī noteikt pasākumus, lai mazinātu jebkādu draudus ASV nacionālajai drošībai.</p> <p>Atļauja bloķēt vai noteikt ietekmes mazināšanas pasākumus ir saistoša.</p>

ĀTI izvērtēšanas regulējuma elementi	ES ĀTI izvērtēšanas regulējums un sadarbības mehānisms	Ārvalstu investīciju komiteja Amerikas Savienotajās Valstīs (CFIUS)
Tvērums	<p>Par ikvienu lietu, ko izvērtē dalībvalsts, ir jāziņo citām dalībvalstīm un Komisijai, un tas jā dara, izmantojot sadarbības mehānismu.</p> <p>Attiecībā uz ĀTI, kas netiek izvērtēti, Komisijai ir <i>ex officio</i> pilnvaras pieprasīt informāciju no dalībvalsts.</p> <p>Aptver ārvalstu valstspiederīgo tiešos ieguldījumus. Netiešie ieguldījumi nav iekļauti Regulas darbības jomā, izņemot apiešanas gadījumus, taču dažas dalībvalstis praksē izvērtē ieguldījumus ES iekšienē.</p>	<p>Jebkurš darījums, kura rezultātā ārvalstnieks varētu kontrolēt ASV uzņēmējdarbību.</p> <p>Kontrole tiek plaši definēta kā tieša vai netieša vara – neatkarīgi no tā, vai tā tiek īstenota, – kas ļauj noteikt, vadīt vai lemt par svarīgiem jautājumiem, kuri skar uzņēmējdarbību, un tā var ietvert mazākuma ieguldījumus.</p>
Obligātie pieteikumi	<p>Obligātos pieteikumus valsts līmenī nosaka dažādi dalībvalstu izvērtēšanas mehānismi.</p> <p>ES Regulā nav noteikts, ka kāda konkrēta nozare vai darījuma veids ir obligāts.</p> <p>ES Regulā ir tikai noteikts, ka par visiem ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem, kas tiek izvērtēti, ir jāziņo un tie jā dara zināmi citām dalībvalstīm.</p>	<p>Kritiskās tehnoloģijas: ārvalstu ieguldījumi, kuros iesaistīts ASV uzņēmums ar kritiskām tehnoloģijām un kuriem būtu vajadzīga ASV reglamentējoša atļauja, lai tos varētu izmantot ārvalstnieks.</p> <p>Ārvalstu valdību īpašumtiesības: noteikti darījumi, kuros ārvalstu valdībai piederošs tiesību subjekts iegūst būtisku līdzdalību kādā ASV uzņēmumā.</p>
Juridiskās sankcijas	<p>ES līmenī nav paredzētas juridiskas sankcijas.</p> <p>Dažādās dalībvalstīs piemērojami atšķirīgi sodi.</p>	<p>Trīs pārkāpumu veidi: pieteikuma neiesniegšana; neatbilstība CFIUS ietekmes mazināšanas prasībām; būtiski nepareizas ziņas, izlaidums vai nepatiess apliecinājums.</p> <p>Potenciāli civiltiesiskie sodi par riska mazināšanas prasības neievērošanu vai būtiska noteikuma pārkāpšanu.</p>

Saīsinājumi

ANM: Atveseļošanas un noturības fonds

ĀTI: ārvalstu tiešie ieguldījumi

CFIUS: ASV Ārvalstu investīciju komiteja

EBTA: Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācija

EEZ: Eiropas Ekonomikas zona

EIF: Eiropas Investīciju fonds

Eiropols: Eiropas Savienības Aģentūra tiesībaizsardzības sadarbībai

ES Tiesa: Eiropas Savienības Tiesa

ESAO: Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija

Eurojust: Eiropas Savienības Aģentūra tiesu iestāžu sadarbībai krimināllietās

LESD: Līgums par Eiropas Savienības darbību

NATO: Ziemeļatlantijas līguma organizācija

TRADE ĢD: Eiropas Komisijas Tirdzniecības ģenerāldirektorāts

TTC: Tirdzniecības un tehnoloģiju padome

Glosārijs

Ārvalstu ieguldītājs – trešās valsts fiziska persona vai trešās valsts uzņēmums, kas veic ārvalstu tiešos ieguldījumus.

Ārvalstu tiešie ieguldījumi (ĀTI) – jebkāda veida ārvalstu ieguldītāja ieguldījums, kura mērķis ir izveidot vai saglabāt ilgstošas un tiešas saiknes starp ārvalstu ieguldītāju un mērķuzņēmumu nolūkā veikt saimniecisko darbību dalībvalstī, tostarp citi pasākumi, kas ļauj faktiski kontrolēt uzņēmumu vai piedalīties tāda uzņēmuma vadībā, kurš veic saimniecisko darbību. Šī definīcija neattiecas uz portfeļieguldījumiem.

Izvērtēšana – procedūra, kas ļauj novērtēt ārvalstu tiešos ieguldījumus, veikt izmeklēšanu par tiem, tos atļaut, izvirzīt nosacījumus attiecībā uz tiem un tos aizliegt vai izbeigt.

Izvērtēšanas mehānisms – vispārēji piemērojams instruments, piemēram, tiesību akts vai regula, un ar to saistītās administratīvās prasības, īstenošanas noteikumi vai pamatnostādnes, kurās izklāstīti noteikumi, nosacījumi un procedūras ĀTI novērtēšanai, izmeklēšanai, atļaušanai, nosacījumu izvirzīšanai, aizliegšanai vai izbeigšanai, pamatojoties uz drošības vai sabiedriskās kārtības apsvērumiem.

Komisijas atbildes

<https://www.eca.europa.eu/lv/publications/sr-2023-27>

Laika grafiks

<https://www.eca.europa.eu/lv/publications/sr-2023-27>

Revīzijas darba grupa

ERP īpašajos ziņojumos tiek atspoguļoti rezultāti, kas iegūti, revidējot ES politikas jomas un programmas vai ar pārvaldību saistītus jautājumus konkrētās budžeta jomās. ERP atlasa un izstrādā šos revīzijas uzdevumus tā, lai tiem būtu pēc iespējas lielāka ietekme, proti, tiek ņemts vērā risks, kādam pakļauta lietderība vai atbilstība, attiecīgo ienākumu vai izdevumu apjoms, paredzamie notikumi, kā arī politiskās un sabiedrības intereses.

Šo lietderības revīziju veica ERP locekļa Mihaila Kozlova vadītā IV apakšpalāta, kuras pārziņā ir to izdevumu jomu revīzija, kas attiecas uz tirgu regulējumu un konkurētspējīgu ekonomiku. Revīziju vadīja ERP loceklis Mihails Kozlovs, atbalstu sniedza locekļa biroja vadītāja Edīte Dzalbe un biroja atašejs Laura Graudiņa; atbildīgais vadītājs *Juan Ignacio Gonzalez Bastero*, darbuzdevuma vadītājs *Georgios Karakatsanis* un revidenti *Jacques Sciberras*, *Joerg Genner* un *Joaquin Hernandez Fernandez*. Sekretāres pienākumus veica *Mari-Liis Pelmas-Gardin*.



No kreisās: *Joerg Genner*, *Georgios Karakatsanis*, *Edīte Dzalbe*, *Mihails Kozlovs*, *Laura Graudiņa*, *Juan Ignacio Gonzalez Bastero*, *Mari-Liis Pelmas-Gardin* un *Jacques Sciberras*.

AUTORTIESĪBAS

© Eiropas Savienība, 2023

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) atkalizmantošanas politiku nosaka ar [ERP Lēmumu Nr. 6-2019](#) par atvērto datu politiku un dokumentu atkalizmantošanu.

Ja vien nav norādīts citādi (piemēram, individuālās autortiesību norādēs), ERP saturs, kurš pieder ES, ir licencēts saskaņā ar šādu starptautisku licenci: [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licence](#). Tādējādi atkalizmantošana parasti ir atļauta, ja tiek sniegtas pienācīgas atsauces un norādītas visas izmaiņas. ERP satura atkalizmantošana nedrīkst sagrozīt tā sākotnējo nozīmi vai jēgu. ERP nav atbildīga par atkalizmantošanas sekām.

Jāsaņem papildu atļauja, ja konkrētā saturā attēlotas identificējamas privātpersonas, piemēram, ERP darbinieku fotoattēlos, vai ja tas ietver trešās personas darbu.

Ja šāda atļauja ir saņemta, tā atceļ un aizstāj iepriekš minēto vispārējo atļauju un skaidri norāda uz visiem izmantošanas ierobežojumiem.

Lai izmantotu vai reproducētu saturu, kas nepieder ES, var būt nepieciešams prasīt atļauju tieši autortiesību īpašniekiem:

1. attēls. © ESAO, [Framework for Screening Foreign Direct Investment into the EU – Assessing effectiveness and efficiency](#), 2022. gads. Šo tulkojumu ESAO nav izstrādājusi, un to nevajadzētu uzskatīt par oficiālu ESAO tulkojumu. ESAO nav atbildīga par jebkādu saturu vai kļūdu šajā tulkojumā.

Programmatūra vai dokumenti, uz kuriem attiecas rūpnieciskā īpašuma tiesības, proti, patenti, preču zīmes, reģistrēti dizainparaugi, logotipi un nosaukumi, nav iekļauti ERP atkalizmantošanas politikā.

Eiropas Savienības iestāžu un struktūru tīmekļa vietnēs, kas izvietotas domēnā europa.eu, ir atrodamas saites uz trešo personu tīmekļa vietnēm. Tā kā ERP šīs vietnes nekontrolē, iesakām rūpīgi iepazīties ar to privātuma un autortiesību politiku.

ERP logotipa izmantošana

ERP logotipu nedrīkst izmantot bez ERP iepriekšējas piekrišanas.

PDF	ISBN 978-92-849-1282-7	ISSN 1977-5717	doi:10.2865/754897	QJ-AB-23-028-LV-N
HTML	ISBN 978-92-849-1314-5	ISSN 1977-5717	doi:10.2865/288918	QJ-AB-23-028-LV-Q

2020. gadā ES izveidoja regulējumu tādu ārvalstu tiešo ieguldījumu (ĀTI) izvērtēšanai, kuri var apdraudēt drošību vai sabiedrisko kārtību Eiropas Savienībā vai tās dalībvalstīs.

Mēs vērtējam, vai šis regulējums ir bijis efektīvs un lietderīgs, un konstatējam, ka Komisija ir veikusi atbilstošus pasākumus, lai to īstenotu, savukārt dalībvalstis arvien vairāk izveido izvērtēšanas mehānismus un sadarbojas visā Eiropas Savienībā. Tomēr joprojām pastāv nozīmīgi ierobežojumi, kas neļauj efektīvi mazināt drošības un sabiedriskās kārtības riskus. Sešās dalībvalstīs joprojām nav izvērtēšanas mehānisma, un pastāv atšķirības darbības jomā, tvērumā, kritiski svarīgu nozaru definēšanā un galveno jēdzienu izpratnē. Tas rada vairākas “aklās zonas”, kas apdraud visas ES efektīvu aizsardzību. Arī Komisijas novērtējumi un ieteikumi ir jāuzlabo.

Mēs iesakām stiprināt tiesisko regulējumu, precizēt un racionalizēt galvenos jēdzienus un pastiprināt Komisijas atzinumus par augsta riska lietām.

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) īpašais ziņojums saskaņā ar LESD 287. panta 4. punkta otro daļu.



EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA



Eiropas Savienības
Publikāciju birojs

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis: +352 4398-1

Uzziņām: eca.europa.eu/lv/Pages/ContactForm.aspx

Timekļa vietne: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors